

57-ма Орликіяда

Український Спорт: Готові, До Змагу, Гоп!

Український спорт – широка та захоплююча тема. Лиш треба переглянути його довгу історію або сучасну статистику, щоб побачити яка це важлива частина українського існування. Спорт нас розважає, надихає, і навіть об'єднує. В спорті завжди є «Трепет перемоги і агонія поразки»¹. Спорт є ідеальним виходом (outlet) для енергії, амбіцій та натхнення. Також пригадуємо, що спорт і фізична культура пов'язані з пластовим законом! Пластун, все ж таки, дбає про своє здоров'я. Тим більше, Пласт – як і спорт – має будувати характер. Таким чином, цього року ми розглянемо український спорт – його розвиток, його героїв, і його вплив на українське суспільство впродовж історії.

Всеукраїнська спартакіада, Київ

Хоча ми постаралися включити багатьох важливих подій та постатей з українського спорту, неможливо включити всіх і все. Ми включаємо виноски та посилання (footnotes and links) на цікаві відео та додаткові інформації (в Додатках при кінці документа), яких не могли включити в цих сторінках. Частина цієї додаткової інформації є на англійській мові. Ми теж включили багато статистики щоб ви зрозуміли міру досягнень цих осіб, але ціль не є щоб ви вивчали статистику. Тому, **текст написаний сірим друком і додаткова інформація (від ст. 30) НЕ зараховуються до необхідних знань для Інтелектуального Змагу.** Вони надаються тим, хто зацікавлений у подальшому вивченні теми. Заохочуємо вас включити додаткові постаті, розповіді та інформацію у ваших експонатах та мистецьких виступах. І з цим, нехай почнеться підготовка до цього річного змагу: «Готові, До Змагу, Гоп!»

I. Княжа доба

Спорт можна простежити до світанку людства (the dawn of humanity) – виживання людини залежало від фізичної підготовленості. Історичні обставини з давніх-давен змушували українське населення вести важку фізичну боротьбу за існування, свободу й незалежність, за свою державу. Отже, народ цінив фізичну силу, витривалість і спритність.

Згадки про фізичну культуру в історичних джерелах. Завдяки літописам та іншим історичним джерелам, ми знаємо де що про фізичну культуру та спорт в час княжої доби.

Київські (та галицько-волинські) літописи. В літописах знаходимо різні згадки про зацікавлення князів та лицарів: полювання (hunting); народні грища (tournaments); двобої (duel, one-on-one

¹ «The thrill of victory and the agony of defeat». Quote from the classic American ABC program «Wide World of Sports»

combat), і навіть увага фізичній культурі. Можна навіть сказати, що в літописах знаходяться наші перші герої українського спорту ...

- **Полювання.** Полювання було улюбленою розвагою вищої верстви суспільства за княжої доби. Тому книжники, виконуючи пропагандистські завдання княжого двору, всіляко розписували мисливські досягнення князів, ставили мужніх володарів у приклад суспільству.
  - У Володимира Мономаха «Повчання дітям», внесене в Лаврентіївський літопис «Повісті минулих літ» під 1096 р., князь наголошує (emphasizes) на своїх мисливських подвигах (hunting exploits) так само явно і з гордістю, як і на своїх військових досягненнях.
  - Знаємо з Галицько-Волинського літопису, що у 1251 р. новгород-сіверський князь Ізяслав Володимирович, підмовлений татарами, раптом вчинив похід на Галич. Почувши про це, Король Данило послав проти нього сина Романа, а сам поїхав на лови! Навіть під час війни Данило Романович не забував про полювання.
- **Народні грища / лицарські турніри.** Відомо, що на зразок західноєвропейського лицарства (similar to Western European knighthood) в Київській Русі також існували турніри так звані «руські ігрища».
  - Перша згадка про такі турніри зафіксована у 1150 р., коли князь Ізяслав, святкуючи перемогу, влаштував свято з лицарським турніром.
  - Згадка в літописі про лицарський турнір перед битвою під Ярославом (17 серпня 1245 р.).ⁱ
- **Двобой.** У Лаврентіївському літописі під 1022 р. описується зустріч між військами князя Мстислава і касоського князя Редеди (Kasoggians, a tribe from the North Caucasus). Щоб уникнути кровопролиття (avoid bloodshed), князі Мстислав і Редедя домовилися вступити у двобій між собою, з умовою, що військо переможеного князя визнає свою поразку. Почали вони боротися, став знемагати Мстислав, тому що Редедя «був великий і сильний». Тоді Мстислав почав благодіяти Богородицю допомогти йому, пообіцявши у разі перемоги збудувати церкву на її честь, і так здобув перемогу.
- **Увага фізичній культурі.** Ще один важливий історичний текст в якому приділялася увага фізичній культурі – Володимира Мономаха «Поучення». Володимир Мономах подав універсальну систему здорового способу життя, що включає: продуктивну трудову діяльність, психічне здоров'я, рухову активність, загартування, раціональне харчування, та особисту гігієну.

Турнір під Ярославом між воєводою Воршем та князем Ростиславом

Чужі історичні джерела. З чужих джерел, крім загальних згадок про силу й відвагу українських чоловіків, довідуємося, що в стрілянні з лука, плаванні, метанні списом вони «були кращі від римлян» (Ібн-Даста, арабський письменник і географ кінця IX – початку X ст.), як і про вирішування спорів (resolving disputes) зброєю в двобоях (duels). Згадується перебування слов'янських воїнів на високих військових посадах у візантійському війську, тай в одному із західних літописів згадується про те, що на початку VII ст. слов'яни відвоювали у римлян всю Грецію.

Традиції фізичного виховання. Фізичне виховання, очевидно, не стосувалося виключно князів та лицарів. Однією з особливостей культурного розвитку Київської Русі було збереження багатьох самобутніх традицій (original traditions) фізичного виховання серед всього народу і в різних сферах життя були фізичні вправи та ігри:

- пов'язані з **полюванням** (імітація стріляння з лука, метання (throwing) списа чи каміння в ціль (at a target) і на дальність (for distance), накидання аркана (lasso), наздоганання та ловля дикого коня, поєдинок з биком (bullfighting));
- пов'язані з **плаванням і пірнанням**, особливо серед населення, що жило на берегах природних водойм (reservoirs) (використовувалися стрибки та пірнання (diving) у воду, плавання проти течії і за течією);
- що відтворюють **працю** й підготовку до неї (рухливі ігри та вправи пов'язані з оранням, сіянням, збором врожаю, різними видами народних ремесел (trades) тощо);
- на підготовку до **військових дій** (їзда верхи та ігри на конях, веслування на човнах, перехід через яр чи річку по стовбуру (trunk) дерева, переховування на дні річки, дихаючи через очеретину (reed), стрільба з лука в ціль та у русі на коні, метання сокири, фехтування (fencing), вправи з мечем, плавання, рукопашна боротьба);
- пов'язані з **народними та іншими обрядами і віруваннями** (обряд тризна – пошанування загиблого воїна або померлого родича, включав: ігрища, перетягування, боротьбу, ігри тощо);
- пов'язані з **релігійними святами** (Коляда, Веснянки, Купала та інші – танці, перестрибування через вогонь, купання тощо);
- для **загартування** повітрям, водою та землею, дотримання посту (тривале перебування на сонці, холоді, участь у багатоденних переходах, купання у холодній воді та інше).

Приручення коня – досягнення наших українських предківⁱⁱ

Приручення коня (domestication of the horse) вплинуло на розвиток різних сфер життя – воювання, сільського господарства, транспорту і т.д. За свідченням знайденим археологами (поблизу села Деріївка над Дніпром), приручення коня відбулося на території України.

Сьогодні кінний спорт продовжується під опікою Всеукраїнської федерації, яка створилася незабаром після незалежності в листопаді, 1991р і вперше змагалися в міжнародному турнірі в Гаазі (Hague) 1994 р.

У Київській Русі фізичне виховання передбачало певні вимоги до юного воїна і мінялося з віком:

- трирічних хлопчиків вчили сидіти на коні;
- з семи років хлопчик переходить від материнського виховання під нагляд батька або старшини роду; з цього часу починається навчання грамоти, стрільби з лука, володіння списом, арканом, їзди верхи;
- у 12 років до навчання долучають військові вміння;
- у 17 років юнак вважався дорослим і змужнілим.

Народні рухливі ігри. Типи народних рухливих ігор (в яких гравці повинні активно рухатися) залежали від територіально-географічних та історичних умов тогочасної України. Наприклад:

- У **степовій частині України**, в якій територія була відкрита та рівна, поширені були ігри з так званим «широким полем ігрової діяльності», а саме: метання палиці і м'яча, вибивання м'яча палицею, біг тощо.
- В **гірських районах України** (Галичина та інші) більш поширені були ігри на рівновагу, з перетягуванням, стрибками та метаннями предметів у ціль.

II. Козацька доба

Вільнолюбне (freedom-loving) українське козацтво виникло на славній Запорізькій Січі, на легендарному острові Хортиця. З описів тодішніх мандрівників по Україні та інших пам'яток довідуємося, що козаки були «добрі до війни пішної і кінної... дають собі раду на морі... мають усякі човни й на них їздять» (Гамберіні 1584 р.). Тим чином зрозуміло що важливу роллю у фізичній підготовці козаків відіграли плавання, біг, верхова їзда (horseback riding), стрільба з рушниця та пістолету, володіння холодною зброєю (weapons without gunpowder), фехтування, кулачництві різновиди боротьби (fighting with fists).

Осередком підготовки козаків була Запорізька Січ – школа військового та фізичного загартування. При церкві святої Покрови існувала січова школа, яка складалася з двох відділів. Перший готував учнів стати паламарями (допомагають в церкві) та дияконами (deacons), а в другому відділі вихованці займалися військовою та фізичною підготовкою².

Реконструйований комплекс Запорізької Січі на острові Хортиця

Система фізичного вдосконалення козаків враховувала поєднання ігрових, фізичних вправ та пісень і музики. Вершиною бойового мистецтва козаків був гопак, який допомагав розвивати мистецтва єдиноборства (martial arts).

III. Спорт і культура

Після падіння козаччини, бойові мистецтва почали пропадати, але спортова культура проявляється в різних видах української культури і традицій. Може ви помітили, що фізичні здібності проявляються в багатьох аспектах української культури і життя. Застановимся над народними казками, танцями та навіть святами.

² Так, станом на 1740 – 1746 рр. у межах вільностей Запорізької Січі (lands controlled by Zaporizhian Sich) існувало 866 шкіл.

Народні казки. В українських народних казках не бракує хитрих звірів, розумних діточок, відважних лицарів, та чудових принцесів, але між ними знаходяться і багато характерів з надзвичайними фізичними талантами. Ось три приклади серед багатьох ...

В казці **«Котигорошко»** сім'я зазнає горе – змії ув'язнює шість братів і їхню сестру. Наймолодший брат, Котигорошок, вирушає в світ їх рятувати та зустрічає трьох чоловіків із незвичайними силами: Вернигору, Вернидуба і Крутивуса. Вернигора вміє переміщувати гори, Вернидуб — виривати дуби голими руками, а Крутивус змушує воду розступатися.

В другій подібній казці **«Іван Силач»** мав чотирнадцять літ, пішов до лісу, вирвав руками найтовстішого дуба і поставив його догори корінням. Вийшов в світ шукати пригод, та в нього теж знайшлися друзі з неймовірною силою – Валигора ступає з гори на гору і каміння переносує, а Сучикаміння на скалі руками тре каміння на муку. Цікаво що в обох казках, друзі звали героя, який все ж таки переживає зраду, й друзі в кінці покарані.

Третій силач – **«Кирило Кожум'яка»**. Він був одним чоловіком хто міг подолати змія який що року вимагав дань (tribute) від міщан Києва. Змії Кирила так описує, 'Як вийде на Дніпро мочити кожів (furs) (бо він кожум'яка (furgier)), то не одну несе, а дванадцять разом, і як набрякнуть вони водою в Дніпрі, то я візьму та й учеплюсь за них, чи витягне-то він їх? А йому байдуже: як поцупить, то й мене з ними трохи на берег не витягне. От того чоловіка тільки мені й страшно.'

Україна прославляється силачами. Сто років тому були аж два Івани-силачі. **Іван Піддубний** (нар. 1871 р.) був шестиразовим чемпіоном світу з боротьби. Донині про силача кажуть: «Він — як Піддубний». **Іван Фірцак «Кротон»** (нар. 1899 р.) був найсильнішою людиною планети 1928р. Його нагороди включали дорогоцінні шолом, пояс та манжети від королеви Великої Британії та авто від компанії «Форд». Обом цирки та створення СРСР вплинули на кар'єру і життєвий шлях.

Сьогоднішні силачі не менш надзвичайними. **Олег «Тягнозуб» Скавиш** (нар. 1982 р.) зі Львова потрапив до Книги рекордів Гіннеса (Guinness) коли потягнув зубами 614-тонний корабель.

Силач Василь Вірастюк

Найсильніша людина світу в 2004 р. – це був український силач **Василь Вірастюк** (нар. 1974 р.), володар титулів «Найсильніша людина України» (2000, '01, '02, '03, '05) та «Найсильніша людина світу» (2004), а також актор. Член збірної України (Ukrainian national team), яка виборола титул «Найсильніша нація світу» у 2003 та 2004 рр.. Заслужений майстер спорту України. Він не тільки показує силу тіла, але й характеру, і активно бере участь у соціальній боротьбі проти насильства у сім'ї.

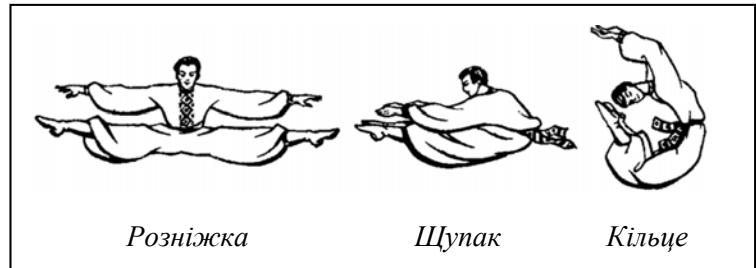

Силач Олег Тягнозуб Скавиш

Народні Танці

Гопакⁱⁱⁱ. Візантійський історик IX ст. Лев Диякон у «Хроніках», описуючи походи князя Святослава, називав воїнів дітьми сатани, що навчалися мистецтву воювати за допомогою танців. Нащадки тих воїнів розвинули бойовий український танець – Гопак, який походить ще з козацьких часів. Історію виникнення гопака

пов'язують з бойовими тренуваннями козаків Запорізької Січі в 16-18 ст., тай спочатку це був виключно чоловічий танець. Гетьман, взявши булаву, починав танцювати в центрі кола. Входили в коло козаки щоб підтвердити цим їх верховенство (to confirm their supremacy). Назва гопака походить від слова «Гопал» – стрибати, і від аналогічного вигуку «гоп». Кожен рух являє собою бойовий удар ногами з різних позицій, навіть сидячи. Танцювали гопак з шаблями в руках, так що без шabelь трудно зрозуміти що який рух руками означав. В гопаку виділяється система відходів від супротивника (retreat from an adversary), а також різноманітні способи боротьби ногами, як на землі, так і в повітрі.

Основні кроки³, які вимагають гнучкості (flexibility) всіх частин тіла й блискавичної (lightning) реакції, включають: «тинки» (ніби перестрибується тин (fence)), «голубці», «присядки».

В модерному Гопаку чоловіки демонструють свій характер, силу та мужність, а дівчата – свою витонченість (elegance) та красу. Жінки з'явилися в гопаку тільки в його сценічному (stage performance) варіанті. Недавно цей стародавній танець став базою нової української спортивної дисципліни. Шукайте далші інформації про Бойовий Гопак в Додатку 2.

Аркан. В Карпатських горах теж були свої традиції: «Танець Аркан є головним елементом обряду посвячення гуцульського хлопця у легіні. Після вдалої участі в аркані хлопець отримував право не тільки танцювати, а й носити бартку (топірець) та підперезуватися чересом (широким паском), тобто ставав потенційним опришком. Аркан — танець, де хлопці демонструють свої силу, спритність та дисциплінованість.»⁴

³ Зайцев Є. В., Колесниченко Ю. В, *Основи народно-сценічного танцю: Навчальний посібник*

⁴ <https://koralii.info/obryadi/arkan-bilshe-nizh-tanec.html>

Великодні гаївки. В Україні, особливо на заході, поруч із писанками та паскою, важливим звичаєм Великодніх свят були гаївки (народні пісні із закликанням весни) та ігри. Після Великодньої служби молодь сходилася на ці ритуальні забави – дитячі, парубочі, дівочі, та спільні.

У дівочих іграх випробовувались художні здібності учасниць — вміння танцювати, співати, перетворюватися в певний образ. Кожна гаївка виконувалася як драматична сценка. Найчастіше в них обігрувалися мотиви весняного оновлення природи, кохання, сімейного життя.

«Жучок»

Опис гаївки «Жучок» - молодь стає парами лицем один до одного, створюючи довгий ряд, ніби «місток». Пари з'єднують руки в «замок» і стоять дуже близько одна біля одної. Найменша дитина-«жучок»-крокує по з'єднаних руках. Пара, яку «жучок» пройшов, роз'єднує «замок», перебігає на кінець «містка» і знову з'єднує руки. Дитину-«жучка» обов'язково треба підтримувати з обох сторін. Чим довший «місток», тим цікавіше проходить гаївка. ^{iv}

Хлоп'ячі ігри носили переважно характер змагання в спритності, швидкості й силі. На приклад - хлопці беруться за руки, перший хлопець має бути найсильнішим і вести за собою інших. Всі міцно тримаються за руки, а ведучий крутить ними, аж поки останній не впаде. Хто не втримується, той виходить з гри.

Цікавою грою чоловічої молоді була «Дзвіниця» (теж називалося «Оборіг» або «Башта»). Мистецтво «будувати вежу» полягало в тому, що на плечі п'ятьох (і більше) міцних парубків ставали четверо, на них троє, а ще вище двоє. Багатоярусна акробатична (multi-tier acrobatic) група не просто стояла на місці, а рухалася навколо церкви, що вимагало від виконавців особливої злагодженості в діях. Ритуальною «дзвіницею» парубків нерідко завершувалися гаївки.

Проте гаївки та ігри часто щось символізували: наприклад, якщо комусь вдалося збудувати високу вежу, це означало, що пшениця цього року обов'язково вродить, бо буде така ж висока, як вежа. Більшість ігор мали характер залицяння, та не дивно що великодні ігрища вважалися в народі справжніми ярмарками наречених.

«Дзвіниця»

Традиційні українські види спорту. В більшості, всі ознайомлені з сучасними іграми, але виявляється що цікаві ігри практикувалися в минулому. Декотрі з ігор пра-давніх українців відбувалися на спеціально підготовлених майданчиках – токах. Тік будувався з дубових дошок і мав форму кола. Гра «Коло бито» була досить сувора. Зміст та сутність цієї гри: частина дітей розташовувалась на току, а інші сідали зі спеціальними киями навколо току і били навскоки по його поверхні (sat around the wooden platform and used special clubs to hit all around the surface). Учасники гри повинні були бігати до того часу, поки кий їх не зіб'ють. Для того, щоб уникнути болючого удару учасникам необхідно було швидше бігати, підстрибувати на одній або ж на двох ногах, котитися тощо.

Ковіньки (теж називалася свинка) — традиційна старовинна українська хлоп'яча забава, гра, схожа водночас на хокей і гольф. Приладдя для гри:

- *Ковінька* — палиця із загнутих кінцем, подібна до хокейної ключки. Виготовляється з кривої гілки груші чи яблуні.
- *Опука* — м'яч який виготовляється з кульки вільшини, що росте при корені на стовбурі (made from burls at the base of an alder tree). У деяких варіантах використовували 'свинку' — кісточку зі свинячого хребця (fragment of pig's spine).
- *Цура* — товстий дерев'яний кілок (stake), який всаджують в землю чи сніг або вморожують у лід.

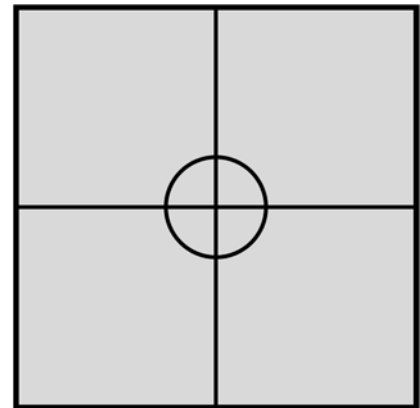
Кульки вільшини

Завдання гри — торкнутися опукою цура (воріт немає), або ж, в інших варіантах гри — закотити до ямки, чи загілити за обрій — протилежну лінію поля суперника. Правила:

- Грають у ковіньки дві дружини, із однаковим числом гравців (від двох до десяти) у кожній.
- Змагаються на майданчику довжини не менш як 20 м та ширини 5-7 м.
- За жеребом (toss of dice) одна з команд починає гнати опуку до цура, а інша, довільно розпорошившись по майданчику, обороняє підступи до нього.
- Оборонці заважають нападникам поцілити в ціль. Нападники тільки мусять торкнутися опукою цура та гра припиняється. Атакуюча команда отримує очко, а нападники тепер влаштовуються в обороні.
- Грають на час, або до певної кількості очок (points).

Квадрат — рухлива гра з м'ячем, широко розповсюджена в Україні серед підлітків. Гра відбувається переважно вчотирьох на невеликому майданчику (4x4 м), або увосьмеро (5x5 м). Квадратний ігровий майданчик ділять хрестом на 4 однакові сегменти та креслять на перетині хреста в центрі коло діаметром 1 м (draw a 1 meter circle centered on the intersection of the 4 square segments). Для гри використовується футбольний м'яч. Правила:

- Той, на чий сегмент потрапив м'яч після подачі, мусить його відбити ногою на будь-яке інше поле, після одного дотику м'яча до землі.
- Якщо ж він допустить другий дотик м'яча у своїй зоні, то отримує одне очко.
- Той, що отримав очко, починає гру знову, вкидаючи м'яча через центральне коло. Потрійна помилка при вкиданні також додає 1 очко вкидаючому.
- М'яча можна відбивати будь-якими частинами тіла, крім рук.
- Гравець не має права двічі торкатися м'яча на своєму майданчику, але йому може допомогти сусід.
- Гра триває до певної кількості очок.

Площа на «Квадрат»

IV. Спорт в модерній добі

Під впливом розвитку фізичної культури на Заході при кінці 19-го ст. постає фізкультурний рух і в українців. Необхідно описати «Сокіл» — українське патріотичне, тіловиховне та руханкове товариство організоване на зразок чеського і польського патріотично-гімнастичних товариств на теренах тодішньої Австро-Угорщини. «Сокіл» перше заснований у Галичині (Львів, 1894 р.) і з часом організується на Наддніпрянщині (1907 р.). Метою товариства «Сокіл» — виховувати в українському народі єдність, народну силу й почуття честі шляхом плекання фізкультури, а разом з тим витривалість, рухливість, підприємливість (entrepreneurship), розуміння праці у спільному гурті, й дисципліну. Поряд руханки і змагань, «Сокіл» присвятив увагу пожежній справі (fire fighting, на селax), мандрівництву, фехтуванню, наколесництву (bicycling), з 1912 р. вправам у стрілянні.

Члени Соколу

Кирило Трильовський
«Січовий Батько»

Поруч «Соколу» було ще друге спортивно-пожежно-руханкове товариство - «Січ» - засноване Кирилом Трильовським («Січовим Батьком») в селі Завалля (Івано-Франківська область) в 1900 р. Спортивно-пожежна діяльність цієї організації була формальним приводом її створення, а справжньою метою її існування було пробудження національної свідомості українців шляхом відродження історичних традицій, виховання патріотичної молоді, та освіти селянства. У 1914 р. налічувалось 1,056 «Січей», членами яких було близько 66,000 осіб. Товариство поширилося у Галичині, на Буковині, Закарпатті та в еміграції.

Важливість цих спортивних товариств проявляється в тім, що кадри (cadre) Українських Січових Стрільців вийшли з організацій Галичини, що діяли перед Першою Світовою Війною – (1) т-ва «Українські Січові Стрільці», створеного Кирилом Трильовським в березні 1913 р. у Львові, (2) товариств «Січ», (3) товариств «Сокіл» і (4) організації «Пласт». Військова формація Українські Січові Стрільці (1914–1920 рр.) стала головною військовою силою при створенні Західно-Української Народної Республіки. (Якщо вам голова крутиться з усіх тих товариств і організацій, ви не одинокі – це був складний час і все було скомпліковано!)

Під час революції (1917 - 20 рр.) в Україні, не зважаючи на воєнний стан, голод, та окупацію, фізкультура на всіх землях не завмирала. Широко розповсюдився (spread) рух Вільного Козацтва, що плекав серед своїх членів фізкультуру. По всій Україні були створені напіввійськові, напівспортові юнацькі загони, що відіграли чималу ролу у Визвольних Змаганнях укр. народу.

Фізична культура на Західній Україні після Першої Світової Війни. Розвиток української фізичної культури на теренах, окупованих Польщею, Чехо-Словаччиною й Румунією, затримувався владою, яка намагалася ввести фізичне виховання українців у рамки своїх державних товариств. На землях під Польщею фізичне виховання молоді в школі, крім руханки, включало в

себе різні зайняття на свіжому повітрі влітку й зимою, мандри та таборування (організовані «Пластом»). Провідна установа «Рідна Школа» щороку влаштовувала великі здвиги шкільної молоді з дбайливо підготованими вправами на площі «Сокола Батька» у Львові і в інших містах.

Українські емігранти найкраще організувалися в Чехословаччині - спершу в таборах, згодом у Союзі Укр. Сокільства за кордоном і Укр. Січовому Союзі (1927 р.).

- В США існували «Соколи», «Січі». Січовий Союз (1917 р.) влаштував літунські курси. Спортових гуртків було обмаль (were scarce), але багато добрих змагунів-українців виступали в американських дружинах.
- В Канаді 1926 р. засновано Канадійський Спортовий Клуб у Вінніпегу (гра у бейсбол).
- В Аргентині від 1930 р. існують «Соколи».

Після Другої Світової Війни, в Німеччині створилася Рада Фізичної Культури.

- Організувала спортове життя по таборах і проводила змагання «День Фізкультури». Найбільшим успіхом була участь в Олімпіаді ДП (Нюрнберг, 1948 р.).
- Завела «Відзнаку Фізичної Вправності» (ВФВ), зорганізувала курси викладачів фізичної культури (Міттенвальд, 1947 р.)
- Ця діяльність мала чимале значення для пропаганди серед чужинців. З переїздом за океан почалася організація спортових клубів у США, Канаді, Марокко, Тунісі, Австралії та ін.

Фізична культура в УРСР. На теренах радянської України розвиток фізичної культури вкладається в рамки радянської фізкультурної системи. Можливість створення дійсних національних українських спортових товариств чи організацій виключена. Поодинокі спортові товариства, загони скавтів, та спортові гуртки, які виникли при школах в 1917 - 20 рр., були ліквідовані владою з репресіями проти членів цих організацій. Напівспортові чи військові юнацькі загони або полягли в бою з окупантом, або виемігрували за кордон; частина їх боролася ще пару років з повстанцями.

Фізкультура в УРСР, скерована для потреб тоталітарної держави, організувалася й постійно контролювана державним апаратом. Основним завданням є підготовка народу до «високопродуктивної соціалістичної праці», до війни, до виховання в дусі комунізму й сприяння (promotion) радянській державі.

«Всі світові рекорди мають бути наші!»

- В основі радянської системи фізичного виховання лежить комплекс ГПО - «Готовий до праці й оборони» (з 1931 р.). В 1940 р. понад 1,000,000 людей в УРСР дістали значки ГПО.
- Найвидатнішими спортовими товариствами є «Динамо» (створене НКВС⁵) і «Спартак», побудовані за територіяльною і професійною ознаками.
- До новоствореного сільського спортового товариства «Колгоспник» («Collective Farmer») залучено 900,000 колгоспників.

⁵ Народний Комісаріат Внутрішніх Справ (по російськи – НКВД) — interior ministry (spy agency) of the Soviet Union.

IV. Олімпійські Ігри та міжнародні змагання

Перше старання до створення української олімпійської збірної (дружини) почалося давніше ніж хто-небудь б уявляв. Діячі як Микола Масюкевич і Іван Боберський (педагог, автор, організатор) наголошували потребу українцям брати участь в Іграх XII Олімпіади 1940 р. (поза складом збірної СРСР). Несподівано, в цьому часі народжується нова Українська держава – Карпатська Україна! Помимо складних справ розбудови незалежної держави, влада поставила питання – чи братимуть участь спортсмени Карпатської України в Іграх XII Олімпіади 1940 р. у Гельсінкі? Прочитайте більше про цікаві ідеї Масюкевича і Боберського, старання Карпатської України, та цю несподівану історію в Додатку 3.

Лобіювання (lobbying) представництва України в Олімпійських Іграх. Хоч незалежної України ще не існувало, Український Олімпійський Комітет (УОК, теж знано як Український Олімпійський Рух або Український Світовий Комітет для Справ Спорту) був створений в діяспорі. Цей комітет та інші організації, особливо Спілка Української Молоді (СУМ), організували інформаційні кампанії про несправедливе трактування українських спортсменів. Вони були особливо активними в 1972 р. перед XX Іграми в Мюнхені^v. Ключовим аргументом було:

«Змагаються великі і малі народи, які належать до Олімпійського Комітету. А Україна? Мимо того, що Україна є членом Об'єднаних Націй - цей членом-засновником (founding member of the United Nations), Міжнародного Червоного Хреста, ЮНЕСКО, та різних міжнародних союзів — виступити самостійно не може.»

А далі підкреслювали що

«... з українського спортсмена російська преса робить радянця (а Soviet). Перехід з радянського до російського на заході знаний. Користає в цьому лиш Москва.»

Борзова перемога в 200м.

Після історичної перемоги Валерія Борзова 1972 р. на 100 м та 200 м, Джим Маккей з ABC провів з ним телевізійне інтерв'ю. Коли Маккей спитав, «А звідки ви?» він відповів, «Я з України, з Києва.»

Ця відповідь мала помітні наслідки. За словами Борзова, зі сторони команди не було ніякої реакції на цей інтерв'ю в якому він заявив, що представляє Україну. (Однак, йому заборонили змагатися на рік.) Але цей виступ викликав велику реакцію в діяспорі, де вперше такі слова пролунали на міжнародному телебаченні. А Джим Маккей ніколи знову не назвав атлета з УСРС росіянином^{vi}.

Надання XXIII Олімпіади Москві. Міжнародний Олімпійський Комітет (МОК) надав право проводити Ігри XXIII Олімпіади 1980 р. у Москві, і відразу лунали заклики світової спільноти про перенесення Ігор. Причин для цього було достатньо й ще більше! До глобального бойкоту (global boycott) Олімпійських ігор долучився і Світовий Конгрес Вільних Українців (СКВУ). На пресовій конференції, організованій Секретаріатом СКВУ, виступили українські політв'язні (political prisoners), яким дивом вдалося вибратися з «комуністичного раю». Генерал Петро Григоренко,

Леонід Плющ, і Надія Світлична (пластунка) одногосно засудили комуністичний режим та закликали бойкотувати Олімпійські ігри. Але світова спільнота щойно схаменулась (came to its senses) і здійснила глобальний бойкот Радянського Союзу коли у 1979 р. СРСР військово вторгнувся (invaded) до Афганістану.

Створення Національного Олімпійського Комітету (НОК) України. На переломі 1989-90 рр. політична партія «Народний Рух України» створила «Олімпійську Комісію» яка подала до Верховної Ради УРСР петицію, в котрій закликала до відновлення Національного Олімпійського Комітету в Україні. У грудні 1990 р. створено Національний Олімпійський Комітет (НОК) України. Все ж таки, була непевність з боку діаспори, бо СРСР ще існував. Аж після проголошення незалежності та референдуму 1991 р., контакти з НОК-ом почали розвиватися.

Участь новоствореної української держави в Олімпійських Іграх. Не минуло й року, як Україна проголосила свою незалежність, коли у 1992 р. зимова Олімпіада відбулася в Альбертвілі (Albertville, France) та літня Олімпіада відбулася у Барселоні. Україна, як і більшість колишніх радянських республік (крім Балтійських), змагалася як частина Об'єднаної Команди («Unified Team» or the «CIS (Commonwealth of Independent States) Team»). Тому, хоча українці Віктор Петренко (фігурне катання) та Тетяна Гутсу (гімнастика з усіх видів спорту (all-around gymnastics title) обоє виграли золоті медалі, прапор України не був піднятий і державний гімн не грав. (Піднесли олімпійський прапор і заграли олімпійський гімн.)

Як новостворена, незалежна країна з обмеженими ресурсами посідає успішну олімпійську команду? - з надзвичайною підтримкою своєї діаспори, яка вложила величезне зусилля шукати фінансову та матеріальну допомогу, щоб спортсмени нової, молоді держави могли змагатися. У липні 1993 р. у Баффало відбулася Універсіада (Universiade or World University Games, міжнародна подія, організована для спортсменів університету). Українська громада міста Баффало і околиць ентузіастично допомогла збірній команді України, тай розпочалася розмова з президентом НОК-у Валерієм Борзовим про плян співпраці з діаспорою.

На Олімпійських Іграх в Атланті в 1996 р., щоб оплатити Український Дім і квиткову програму для України, добродій Роман Оленич (британець українського походження, більше відомий як Gary Bowman) пожертвував \$1,300,000!

Діаспорна поміч була необхідною для НОК-України. Організування підтримки вели організації УККА, УНС, СКУ, УСЦАК, СУМ, та численні одиниці по різних містах. За вимогою Борзова всі зібрані кошти залишалися в громадських кредитівках і виплачувалися прямо на надіслані інвойси за харчування і проживання українських спортсменів впродовж двох років тренувань на території США у підготовці до Олімпійських Ігор

Атланта 1996 і на потреби українських команд до Олімпійських Ігор Ліллігамер 1994 (Lillehammer, Norway). За координацією Ліди Микитин (член СУМ), групи членів Пласт і СУМ доїздили і проживали з кожною українською командою в період тренування в США.⁶ Успішна підтримка та збірка організацій та громад діаспори відкрила ще два фінансових джерел - спонсори та субсидії (subsidies) за межами української громади.^{vii}

⁶ Вони надавали необхідну поміч з транспорту, мовних перекладів і т.д. Це створило дуже прихильні відносини між спортсменами України і молоддю діаспори.

Оксана Баюл⁷

25 лютого 1994 р. був історичний день для українського спорту. У Ліллегаммері на XVII зимових Олімпійських іграх вперше в історії зіграно український гімн та піднято блакитно-жовтий прапор. Цей момент здійснився завдяки 16-річній Оксані Баюл з Дніпропетровська.

Під час вправ якраз перед виступом, Баюл зіткнулася з іншою фігуристокою якої ковзаюче лезо (skate blade) пошкодило Оксани гомілку (shin). Біль і три шви (stitches) на нозі не стримали їй стати Олімпійським чемпіоном.

Члени МОК хотіли заграти нейтральний олімпійський гімн, оскільки ніхто не був готовий до такого результату. Проте, президент українського фігурного катання Людмила Михайлівська запакувала копію гімну на касеті «на всякий випадок». Вона вимагала, щоб український гімн був повністю заграний. Касету швидко знайшли в готелю, і довга інструментальна версія гордо лунала протягом більше трьох хвилин!

Українські провідники спорту на міжнародному рівні. Провідні ролі виконують дві з найбільш видатних і успішних спортових зірок України. Вони присвятили своє життя атлетиці – перше як змагуни, а пізніше як організатори і провідники.

Сергій Бубка

- Член Міжнародної асоціації легкої атлетики (IAAF) з 2001 р. і Віце-президент з 2007 р.
- Член Дирекції МОК (Executive Board Member of the International Olympic Committee (IOC))
  - Обраний членом Комісії спортсменів у 1996 р., надаючи інформацію про управління спортом з точки зору активного спортсмена.
  - Став членом МОК у 1999 р.
  - Балотуватися на пост президента МОК в 2013 р. але не був обраним.
- Президент НОК-України з 2005 р. Створені під його керівництвом:
  - Національний олімпійський день
  - Олімпійський Лелека – програма яка забезпечує олімпійську освіту більш ніж 250,000 шкільних класів
  - Олімпійська Академія України

Валерій Борзов

- Член МОК з 1994 р.
- Президент НОК-України з 1991 - 1998 рр.

⁷ Перегляньте момент нагородження золотої медалі (21:15). Деталі про Оксану Баюл та Віктора Петренка побачити на всьому відео. https://m.youtube.com/watch?v=gct_B5aNITY

Українська Спортова Централя Америки і Канади (УСЦАК) надрядна організація (umbrella organization) спортових клубів і секцій США і Канади, заснована 24 грудня 1955 р. в Торонті. Представники українських спортових клубів, а також молодіжних організацій СУМ та Пласт, обрали першу управу. Заявленими цілями УСЦАК були:

- координувати спортову діяльність в громаді, представляти українські види спорту поза громадою;
- організувати щорічні чемпіонати для українців Північної Америки з різних видів спорту;
- вести реєстрацію команд, а також окремих гравців та суддів;
- видавати правила та регуляції;
- вибрати всезіркових команд, які б представляли українців у міжнародній конкуренції;
- виховувати не лише фізичні, але й духовні якості молоді, щоб з часом розвинути повноцінних членів вільної української громади.

УСЦАК зорганізував зіркових команд (all-star teams) та окремих спортсменів, які представляли українців на двох вільних олімпіадах у 1980 та 1984 рр. Вільні олімпіади влаштували полонені (captive) країни Радянського Союзу за участю Вірменії, Естонії, Латвії, Литви та України.

Дві дуже успішні українські спортові олімпіади були влаштовані філадельфійським клубом «Тризуб» в 1988 і 2000 рр. і проведені з підтримкою УСЦАК. Олімпіада 1988 р. була присвячена тисячоліттю християнства в Україні.

УСЦАК встановив стосунки з НОК-України та низкою (several) спортових федерацій України. Ці новостворені організації ново-незалежної країни потребували фінансову допомогу та в 1991 р. УСЦАК розпочав кампанію зі збору коштів в межах українсько-американської та українсько-канадської громад.

Україна в Паралімпійських Іграх^{viii}

Зимові і літні Паралімпійські Ігри починаються коли завершуються Олімпійські Ігри.

- Українська Команда перший раз виступила в 1996 р. в Атланті де змагалися 30 атлетів. До того часу українці виступали із СРСР. В Атланті вони здобули 7 медалей. Першу золоту медаль в Паралімпійських Іграх виграв **Віктор Ліщинський** в штовханню ядра (shot put).
- Команда збільшилася і в 2000 р. в Сідні здобули 37 медалей!
- В 2018 р. команда виступила в Кореї і здобула 22 медалі і стали на 5-му місці.
- З винятком 1994 р., Україна вже приймає участь в усіх Паралімпіадах.

Валерій Сушкевич, інвалід з дитинства який пересувається на візку (wheelchair), розбудував систему ігор і трейнування. Як народний депутат Верховної Ради, він перебрав організацію, надав бюджет і побудував систему трейнінгу і закладів для паралімпійців. Великий комплекс і головний комплекс був збудований у Крими, але тепер в більшості користуються центрами в Карпатах – особливо із зимових видів спорту. Зараз Сушкевич працює Головою Комітету Верховної Ради України у справах пенсіонерів, ветеранів та інвалідів.

Україна в Іграх Нескорених (Invictus Games)

Ігри Нескорених – це міжнародний змаг заснований принцом Гаррі, герцогом Сассексу (Prince Harry, Duke of Sussex) в 2014 р. В іграх змагаються хворі та поранені військовослужбовці та ветерани. З тим що вже п'ять років тягнеться війна на Донбасі, українські воїни і ветерани повертаються з фронту з різними ступенями травм (traumas). З декотрих травм можна одужати після операції та реабілітації, а деякі - ампутації, травми хребта і посттравматичний стресовий розлад (post traumatic stress disorder, PTSD) - доводять до повної зміни життя. Українські органи влади та медичні установи зауважили, що спорт може допомогти в реабілітації та оздоровлення поранених солдатів, надаючи їм посилення діяльності разом з натхненням і постановкою цілей. Україна, за допомогою Конгресу Українців Канади (КУК) зробила ставку на те, щоб Україна приняла участь Іграх Нескорених 2017 р., які відбувалися в Торонто^{ix}.

Сергій Торчинський здобув України першу медаль в 2017 р. - бронз в штовханню ядра.

- П'ятнадцять спортсменів-ветеранів та 8 тренерів прибули до Торонто і змагалися у 7-денних іграх. Вони здобули 14 медалей - 8 золотих, і зайняли 7 місце. Це було дивовижним досягненням для недоосвідченої країни, яка ще воює в активній війні.
- Українська команда продемонструвала не менш вражаючий результат на змаганнях 2018 р. в Австралії, де 15 українських ветеранів і воїнів завоювали 20 медалей - 7 золотих, 10 срібних і 3 бронзові.
- Український уряд заохочує солдатів продовжувати тренуватися до Ігор Нескорених протягом всього року, для власних тренувань і змагатися в наступних іграх 2020 р. в Нідерландах.

V. Спорт і політика

Їх часом не можна відділити один від одного. Хоч політика вже описана в попередніх сторінках, обов'язково представити декотрі надзвичайно цікаві моменти.

«Матч Реванш», в якому грав місцевий футбольний клуб проти їх нацистських гнобителів, відбувся у 1942 р. у Києві. З часом гра стала відомою як «Матч Смерті» - але чи це було насправді?

Німці хотіли впровадити відчуття нормальності в окупованому Києві, тай zorganizували нову футбольну лігу для розваг громадян. Колишній воротар київської дружини «Динамо», Микола Трусевич, працював в пекарні разом з кількома бувшими гравцями «Динамо» та «Локомотив», тай zorganizував їх в команду під назвою ФК⁸ «Старт» (або команда хлібозаводу №1). Вони зіграли 9 офіційних матчів проти німецьких, румунських, угорських військових частин, а також проти українських футбольних команд і у всіх здобували перемоги! Їх популярність переняла німців і вони запланували матч проти елітних німецьких солдатів ФК «Флакельф». «Старт» переміг німецьку команду 5-1, тай «Матч Реванш» був оголошений через три дні.

матч проти елітних німецьких солдатів ФК «Флакельф». «Старт» переміг німецьку команду 5-1, тай «Матч Реванш» був оголошений через три дні.

- Стадіон «Зеніт» був заповнений, незважаючи на високі ціни на квитки, а на стадіоні стояли охоронці зі зброєю та битами (bats), щоб підтримувати порядок.
- Перед грою солдат SS зайшов і настійно (strongly) запропонував команді виконати німецький салют і не грати достатньо добре, щоб перемогти.
- ФК «Старт» не зробив німецького салюту і виграв матч 5-3, незважаючи на погану офіційність і навмисне згортання (concussing) воротаря.
- Після матчу заарештовано кількох гравців, відправлено до концтабору (concentration camp) «Сирець», і четверо загинули. В інших версіях сказано, що вся команда була застрілена відразу після матчу.

Команда стала радянськими героями. Але після розвалу СРСР виникла інша версія матчу. Старі члени ФК «Старт», діти гравців та дослідники почали з'ясовувати події⁹.

- Жоден із гравців не описував розстріли наслідком матчу.
- Дружина «Старт» була фактично збірною Києва. Однак постраждали тільки динамівці (їх було троє), бо «Динамо» дійсно було командою НКВС^x.
- В концтаборі «Сирець» розстріляли Миколу Трусевича, Олексія Клименка, Миколу Короткіх (всі динамівці) та Івана Кузьменка. Однак вбили їх не через гру. За певну провину таборовиків, всіх вишикували (lined up) і розстрілювали кожного третього.

Пам'ятник вбитим гравцям на стадіоні Зеніт, який тепер перейменованій на стадіон ФК Старт.

За часів СРСР міф про вбивство футболістів після гри далеко поширився, і навіть в 2012 р. американське телебачення ESPN¹⁰ розказувало радянську версію! Хоч це все комуністична

⁸ ФК – футбольний клуб

⁹ <https://www.bbc.com/sport/football/18609772>

¹⁰ <https://www.ukiedaily.com/defiance-the-story-of-fc-start/>

пропаганда і «Матчу Смерті» не було, то не принижує значення матчів зіграних в Києві тих років і надзвичайну потіху що вони принесли пригнобленому народові!

Революції і Клички. Світ вже був ознайомленим з братами Кличко, Віталієм і Володимиром, коли в 2004 р. розпочалася Помаранчева Революція. Віталій цілому світові звернув увагу на Помаранчеву Революцію коли 11 грудня 2004 р. він переміг Денні Вільямса, щоб зберегти титули WBC і The Ring у важкій вазі (heavyweight), причіпивши помаранчеву хустку до шортів як ознака підтримки Віктора Ющенка і Помаранчевої Революції. Недовго після цього Віталій, старший брат, увійшов у жорстокий світ української політики.

- Продовжуючи займатися боксом, здобув друге місце (26%) у Київській міській гонці (mayoral race) 2006 р.
- Став провідником партії «Нова Країна» у 2010 р. Партія змінила назву на «Український Демократичний Альянс за Реформу» («УДАР») щоб скористатися репутацією Кличка.
- Як Чемпіон WBC у важкій вазі, став депутатом до Верховної Ради (парламенту) у 2012 р.
- Став провідником Євромайдану і коротко подавався в президенти (ran for president) у 2014 р.
- Обраний мером (mayor) Києва у 2014 р.

В 2004 р. Віталій Кличко гордо підтримував Помаранчеву Революцію причіпивши помаранчеву хустку до шортів.

«Кажу вам дуже відкрито: набагато легше стати чемпіоном світу у важкій вазі, ніж бути мером Києва», - говорить Кличко. «Тому що [в політиці] немає правил». Станом на 2019 р. Кличко досі є мером Києва. Хоча Володимир ніколи не балотувався на виборні посади (ran for elected office), він активно підтримував як нещодавні революції та і його брата.

Протести Євромайдану 2013 р. довели до Революції Гідності 2014 р. і в короткий час до російської агресії та інтервенції військ в Криму і на Донбасі. Анексія Криму та війна на Донбасі суттєво (significantly) вплинули на футбол в Україні. Війна вплинула на імена, місця гри і навіть можливість на існування багатьох команд (Додаток 4). Кримські команди грають у російській лізі. Команди з Донбасу, особливо «Шахтар» Донецьк, переїхали до інших міст.

Українські футбольні вболівальники (fans) або «ультрас» зіграли несподівану роль у цьому конфлікті, особливо на початку 2014 р. Підчас Євромайдану ультраси вийшли на Майдан протестувати й захищати людей від урядових сил і тітушок (плачені хулігани (hooligans) направлені для нападу на протестуючих). Ультраси із суперних київських клубів «Динамо» та «Арсенал» працювали разом щоб захищати демонстрантів. В 2014 і 2015 рр. ультраси часто водили скандирування (chant) «Путін Х#\$%&»¹¹ щоб показати світові їхню зневагу до Путіна та привернути увагу до його вторгнення в Україну. 22 липня 2014 р. ультра-фанати ФК «Динамо», ФК «Карпати» та ФК «Шахтар» організували у Львові Марш Єдності. Вони відклали індивідуальні

¹¹ Фанати (fans) Донецьк «Шахтаря» та Київ «Динамо» співають у рідкісних проявах єдності. https://www.reddit.com/r/soccer/comments/23glux/fans_of_shakhtar_donetsk_and_dynamo_kiev_sing/ Ультри навчили світ про Путіна війну: (1) З матчу прем'єр-ліги, коли Динамо грало в Евертоні <https://youtu.be/dexKhDNhW7c>; (2) З матчу збірної України https://youtu.be/y8_gJGVub_c

конфлікти щоб з'єднано стати проти ворога України. Для ультрів та переселених вболівальників зі східної України, які втратили сім'ї, хати, і міста, їхня команда надає їм почуття спільності та стійкості (resilience) духу.

XXII Зимові Олімпійські Ігри в Сочі. Декотрі з найбільш драматичних і смертельних днів Революції Гідності відбулися в лютому підчас Олімпійських Ігор.

- Декотрі спортсмени «на знак солідарності з борцями на барикадах Майдану, та в знак протесту проти бандитських дій щодо учасників протесту», відмовилися від участі.
- 20 лютого, в День Жалоби за загиблими у заворушеннях в центрі Києва, в Олімпійському селищі спортсмени вшанували пам'ять загиблих хвилиною мовчання та вивісивши чорні жалобні (mourning) стрічки на державних прапорах Олімпійського селища.
- Гірськолижниця (downhill skier) Богдана Мацьоцька (нар. 1989 р., Косів) на знак протесту відмовилася від участі в Олімпійських Іграх.

Українські паралімпійці теж протестували в Сочі проти російського вторгнення в Крим .

*Прапорищик
Михайло Ткаченко*

- Президент паралімпійського комітету України й Спортсменів одностайно (unanimously) вирішили, що дружина не вийде на церемонію відкриття ігор, а її представить лиш один спортсмен – прапороносець Михайло Ткаченко.
- Учасники продовжували протести тим що підчас звучання гімну України на церемонії нагородження, переможці закривали медалі рукою.

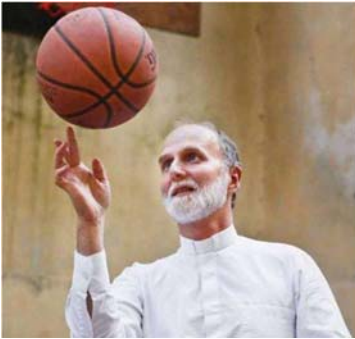
*Оксана Шишкова (право)
та Лада Нестеренко, після
перемоги у біатлоні*

Обставини з Кримом погіршилися та півострів по сьогодні остався під російською окупацією. Професійний український боксер Олександр Усик, який народився в Сімферополі, здобув славу коли став олімпійським чемпіоном в 2012 р. Росія оферувала йому громадянство, але в квітні 2014 р. він заявив, що ніколи не обміняє своє українське громадянство на російське і що він вважає Крим частиною України. По сьогодні він чутливий до цієї справи. В 2019 р. Усик відмовився від боротьби з росіянином Олександром Поветкіном бо переживав, що боротьба з Поветкіном створить подальшу напругу між їхніми країнами.

VI. Українські Спортсмени / Спортивці

В останніх сторіках представимо вам різних видатних українців, якій відиграли або дали відіграють важливу роль в спорті. Включаємо душпастирів, власників професійних дружин, та найславніших зірок різних ділянок спорту. Прочитайте про пластові спортові табори організованими куренем «Червона Калина» в Додатку 5. Очевидно – не зуміємо всіх помістити в цих кількох сторінках!

Сильний духом, тілом та вірею! Це заклик Митрополита Бориса Гудзяка. Буває багато видатних пластунів, і серед них Владика Борис, архієпископ і митрополит Філадельфійської митрополії Української греко-католицької церкви, та член куреня «Орден Хрестоносців». Владика Борис захоплювався різними видами спорту – плаванням, тенісом, баскетболом, а особливо лещетарством. Як молодий Пластун у 1970-их рр., він і брат Марко брали участь в лещетарських змаганнях в Америці. Багато разів він став чемпіоном, переважив хлопців старшого віку. Продовж життя далі займався цим спортом чи в Америці чи в Україні. В 2013 р. на гірській оселі «Буковель» за ініціативою Владика Бориса відбулися лещетарські змагання де прибули священники, семінаристи і громадяни.

Евген Мельник народився в 1959 р. в Торонті, де батьки поселилися після Другої Світової Війни. Він ходив до Рідної Школи (здав Матуру!) та був членом 15го куреня ім. Івана Чмоли в Торонті. Занимався спортами бейсбол, хокей та теніс. У 1989 р. він заснував фармацевтичну (pharmaceutical) компанію Biovale.

- У 1996 р. придбав хокейну команду St. Michaels Majors. Продав команду в 2012 р.
- У 2003 р. придбав команду NHL - Ottawa Senators і купив каток (rink) the Canadian Tire Centre. Протягом багатьох років вони мали великий успіх - фінал Кубка Стенлі (Stanley Cup) у 2007 р. та фінал конференції у 2017 р.
- Підтримує благодійні організації та акції:
  - Поїхав в Афганістан доставити пожертвування хокейного виряду канадським і американським солдатам (2007 р.)
  - «Help Us Help The Children» для сиріт в Україні
  - Збудував «Anna's House» для лікування дітей
  - Проводить щорічний «Eugene Melnyk Skate for Kids» в Оттаві де жертвує хокейний виряд
- У 2014 р. провадив кампанією щоб збойкотувати спонсорів 2018 Чемпіонату Світу з футболу, щоб підштовхнути ФІФА (FIFA) перенести чемпіонат з Росії, протестуючи проти війни з Україною.
- Щоб бути присутнім на церемонії для вступу в Український Спортивний Зал Слави в 2017 р., Мельник прилетів своїм літаком з Барбадосу, облітаючи ураган Харві щоб вспіти!

Кінні перегони (скачки)

Евгена Мельника вуйко Лев познайомив його з кінними перегонами, і він розробив глибоку пристрасть (developed a deep passion) до цього спорту. Маючи 25 років він захав інвестувати в коней – гонки (racing) і розведення (breeding). Він купив конюшню (stable) у Флориді і став власником понад 500 коней. Його чемпіонські коні виграли численні канадські та американські гонки. Між нащадками тих коней знаходяться переможці Кентакі Дербі. (His horses have sired numerous Kentucky Derby winners.)

Др. Северко Гривняк, народжений в Рочестері, Нью Йорк, є лікарем від ніг (podiatrist) та успішним бізнесменом у Чікаго. В 2005 р. заснував професійну баскетбольну команду Rochester Razorsharks в «American Basketball Association». Два роки минули і др. Гривняк інвестував близько \$2 мільйони для заснування нової ліги «Premier Basketball League» (PBL), в яку він перевів RazorSharks. PBL проіснував 10 років. RazorSharks перейшли в нову лігу, але в 2019 р. було вирішено зупинити участь на рік.

Копаний М'яч / Футбол

Копаний М'яч - дуже популярний спорт серед українців, і ми вже торкнулися двох важливих історичних епізодів. Виділяємо лише декількох легендарних гравців та тренерів, щоб підкреслити глибину та довголіття українського таланту. Зараз знаходяться багато молодих перспективів - підтверджено домінуючим виступом українських чемпіонів світу в ФІФА кубку футболу U-20 (менше 20 літ віку) в 2019 р.!

Михайло Коман (нар. 1928 р. - Люботин, Чехословаччина (Лемківщина)) – Нападник (Striker)

- Забив переможний гол у фіналі Кубка СРСР (Soviet Cup Final) 1954 р. Це здобуло «Динамо» першу національну трофею - Кубок Радянської Федерації (Soviet Cup).
- **Пробув у футбольній академії «Динамо» на посаді тренера п'ять десятиліть.**
- Зіграв 172 матчі, забивши 62 голи за 10 років з «Динамо» Київ.
- Став заслуженим тренером СРСР.

Олег Блохін (нар. 1952 р. – Київ) - Нападник (Striker)

- Найкращий бомбардир (All-time top goal-scorer) збірної СРСР (42 м'ячі), «Динамо» Київ, і в історії Радянської вищої ліги.
- Єдиний радянський гравець який відіграв більше ніж 100 офіційних (міжнародних) матчів (carped over 100 times).
- Відіграв рекорди матчів з «Динамо» Київ - 582 виступи - продовж 18 років.
- Граючи з «Динамо», виграв 8 титулів радянської ліги, 5 національних кубків та 2 кубки володарів кубків Європи.
- Грав в збірні СРСР в Олімпійських іграх 1972 та 1976 рр. та Світових кубках ФІФА 1982 та 1986 рр.
- 3-разовий найкращий футболіст СРСР 1973, '74, '75 (рекорд).
- 9-разовий найкращий футболіст України 1972-, '73, '74, '75, '76, '77, '78, '80, '81 (рекорд).
- **Перший українець який виграв «Золотий м'яч» (1975)** – титул найкращого футболіста Європи.
- Займав різні тренерські посади; найважливіше досягнення - чвертьфіналіст ФІФА Чемпіонату Світу 2006 зі збірою України.

Три українці-володарі «Золотого м'яча» Андрій Шевченко, Олег Блохін та Ігор Беланов

Ігор Беланов (нар. 1960 р. – Одеса) - нападник (attacking midfielder or second striker)

- **Другий українець який виграв «Золотий м'яч» (1986).**

- Підчас ФІФА Чемпіонату Світу 1986 зі збіроною СРСР (яка мала 13 гравців з дружини «Динамо»!) вбив 4 м'ячі і допоміг вбити ще 6 м'ячів. Дійшли до чвертьфіналу де Беланов виконав 'hat-trick' (3 голи в одному матчі), хоч вони програли 3-4.
- Виграв 5 титулів радянської ліги з «Динамо» Київ

Олег Лужний (нар 1968 р. – Львів) - Правий захисник (right back)

- Чемпіонат України з «Динамо» Київ 7 разів поспіль (in a row) між 1993 – 1999 рр.
- У складі «Арсеналу» (Лондон) багато досягнень.
- **Капітан збірної України рекорд 39 разів** (грав в 52 матчах) між 1992 – 2003 рр.
- Чемпіонат і кубок СРСР 1990 р.; пропустив Чемпіонат Світу 1990 через скалічення.
- Кубок України 1993, '96, '98, '99

Андрій Шевченко (нар. 1976 р. - с. Двірківщина, Київська область) - Нападник (striker)

- Виступав за «Динамо» Київ, «Мілан» та «Челсі» Лондон.
- У 1997 р. прославився по всій Європі в матчі проти «Барселони», коли забив 3 голи. За свій перший «Динамо» (1994-1999) період забив 106 голів.
- У 1999 р. залишив «Динамо» і пішов в «Мілан» (1999-2006). Закінчив останній сезон у Мілані з 175 голами. За перший сезон став найкращим нападником і забив 24 голи.
- У 2003 р. Мілан виграв Лігу чемпіонів.
  - Отримав «Копту Італію» і потім «Суперкубок УЄФА».
  - Перейшов до «Челсі» Лондон (2006-2008), але кар'єра не була надто успішною і пройшов дві операції та травму спини. Вернувся до «Мілан», і два роки пізніше перейшов до «Динамо» Київ.
- Зайняв п'яте місце серед найкращих бомбардирів у всіх європейських змаганнях із 67 голами.
- Зіграв 111 матчів та є рекордсменом найкращих бомбардирів (top scorer) збірної України з 48 голами.
- **Третій українець який виграв «Золотий мяч» в 2004 р..**
- Капітан збірної України - чвертьфіналісти ФІФА Чемпіонату Світу 2006.
- З 2016 р. головний тренер збірної України.

*Рекордсмени збірної України за кількістю проведених в її складі офіційних матчів **Анатолій Тимошук** (з ліва, 144) і **Шевченко** (111)*

Серед багатьох видатних українських тренерів є одна незрівнянна легенда - **Валерій Лобановський** (нар. 1939 р. – Київ)

- Відомий через легендарну здатність забивати голи з кутових ударів (corner kicks) через його вміння кривити і розміщувати м'яч (ability to curve and place the ball).
- Надзвичайно обдарований школяр-математик, він мав високо науковий та дисциплінарний підхід до тренування.
  - Вимагав що гра залежна НЕ від окремих гравців, а від співпраці та зв'язків між ними.
  - Першопрохідцем (pioneer) у тому, як професійні футболісти дотримуються дієти – це втримувало його команди в найвищій фізичній підготовленості.
  - Гравці мусіли вивчати на пам'ять поставлені гри (memorize set plays) (так як в американському футболі).

- «Динамо» Київ зламав московське панування радянського футболу.
- Тренер обох найкращих українських гравців двох поколінь – О. Блохіна і А. Шевченка^{xi}.
- **Тенерська Робота**
  - «Дніпро» Дніпропетровськ (1969-73)
  - «Динамо» Київ (1973-82, 1984-90 & 1997-2002)
  - Збірна СРСР (1975-76, 1982-83 & 1986-90)
  - Збірна України (1979 & 2000-01)
  - Збірна Об'єднаних Арабських Еміратах (1990-93)
  - Збірна Кувейту (1994-96)
- **Титули та досягнення**
  - Радянська перша ліга (Soviet First League) - 1971
  - Радянська вища ліга (Soviet Top League) - 1974, '75, '77, '80, '81, '85, '86, '90
  - Кубок СРСР (Soviet Cup) 1974, '78, '82, '85, '87, '90
  - Олімпійська бронзова медаль - 1976
  - Кубок володарів кубків УЄФА¹² (UEFA Cup Winners Cup) - 1975, 1986
  - Суперкубок УЄФА (UEFA Super Cup) - 1975
  - Суперкубок СРСР (USSR Super Cup) - 1980, '85, '86
  - УЄФА Чемпіонат Європи фіналісти (UEFA European Championships Runners-up) - 1988
  - Кубок Залива (Gulf Cup of Nations) - 1996
  - Українська національна ліга (Ukrainian National League) 1997 - 2001
  - Кубок Співдружності (Commonwealth of Independent States Cup) – 1996 - 1998, 2002
  - Кубок України (Ukrainian Cup) - 1998, 1999, 2000
  - Європейський тренер року (European Coach of the Year) - 1986, 1988, 1999

Пам'ятник Лобановського

Хокей

В Україні та в українській діаспорі жоден вид спорту рівняється за популярністю, крім, можливо, в Північній Америці хокею. Це єдиний спорт, для якого необхідно представити зірок, народжених в канадських степах, та тих, які походять з України.

Українці вперше приїхали до Канади у 19 ст., коли уряд Канади заохочував імміграції фермерів. Більшість переселенців приїжджали з лісо-степових земель підкарпаття – з Галичини та Буковини, і таким чином оселилися в подібних географічних землях які тягнуться від Вінніпега, Манітоби до Едмонтона, Альберта. Тут, хокей був ідеальним відпочинком для великих, сильних фермерів під час довгих і холодних зим, де замерзлі ставки чи затоплені подвір'я утворювали недорогі «крижані катки» (frozen pond or flooded yards formed inexpensive 'ice rinks'). Через кількість українців в місті Едмонтон, його називають «Едмончук». Довгий список канадійських (і кількох американських) хокеїстів в НХЛ (NHL) знаходиться в Додатку 6 - тут знайдете імена Вейн Грецький (Wayne Gretzky) і Кіт Ткачук (Keith Tkachuk). Подаємо пару цікавих фактів:

- **Володимир Брода** (Walter 'Turk' Broda), народжений 1914 р. в Манітобі, **перший українець, який грав у НХЛ** (Торонто Maple Leafs).

¹² UEFA - Union of European Football Associations; УЄФА - Спілка європейських футбольних асоціацій

- **Піт Лангель** (Pete Langelle) був охрещений «Петро Ландяк». Молодим хокеїстом, Петро був розміщений в центрі на лінії з двома французько-канадійцями, та його переконали змінити своє ім'я, щоб звучати більше французько-канадським. Однак він завжди заявляв, що гордий українець.
- У 1960-их рр. в дружині «Boston Bruins» існувала трійка нападників - **Джонні Буцик, Вик Стасюк та «Бронко» Горват** (угорець якого сім'я приїхала з Закарпаття) – яку називали «the Uke Line».
- Брати **Вейн і Дейв Бабич** (Wayne and Dave Babych) підтримують організацію у Вініпегу - «Канадські друзі хокею в Україні» - яка дарує хокейний виряд та підтримує перший український хокейний клуб «Галицькі Леви», заснований у 2011 р.¹³
- Готуйтеся фільм «Уке» про канадських хокеїстів українського походження. Трейлер знаходиться тут: <https://www.youtube.com/watch?v=JqX5HAzyMWE>

Член жіночої хокейної команди
«Україночки» Київ.

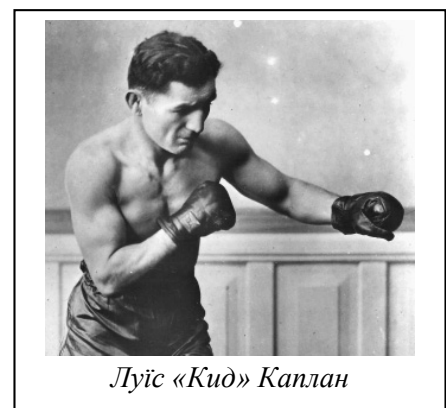
П'ять найкращих хокеїстів НХЛ (NHL) з України народилися між 1968-80 рр. Вони тренувались в радянській системі, перейшли до НХЛ після розпаду СРСР і здобули надзвичайні досягнення.

- Дмитро Христич (нар. 1969 р., Київ)
- Руслан Федотенко (нар. 1979 р., Київ)
- Олексій Понікаровський (нар. 1980 р., Київ)
- Олександр Годинюк (нар. 1970 р., Київ)
- Ігор Чибирев (нар. 1968 р., Пенза, Росія)

Останнім часом немає великої кількості зірок з України, можливо, через великі кошти пов'язані з грою. Все ж таки, хокей повільно розвивається в Україні – включаючи молодіжний клуб «Галицькі Леви» та жіночу лігу яка заснована в 2016 р.¹⁴

Бокс

Український бокс не розпочався з братами Кличко. **Луїс «Кид» Каплан** народився в єврейській родині в Києві в 1901 р. Каплан і його сім'я емігрували до США, коли йому було п'ять років і оселилися в містечку Меріден (Meriden, CT). Він почав займатися боксом як підліток, став професіоналом у 1919 р. і став світовим чемпіоном у легкій вазі (feather weight) в 1925 р. Він був коротким, щільно збудованим борцем, який спирався на силу, міцність і витривалість. Він боровся агресивно, вживаючи двосторонній атак (two-fisted attack) та був в постійному русі (perpetual motion). (109-21-13, 29 КОs¹⁵)

Луїс «Кид» Каплан

¹³Дізнайтеся більше про цю історію у відео

<https://www.winnipegfreepress.com/local/glorious-and-free-ambitionsexporting-help-hope-510396322.html>

¹⁴<https://www.cnn.com/2017/03/16/sport/ukraine-womens-ice-hockey-league/index.html>

¹⁵ Knock out

Брати Кличко, 2011

Брати Кличко почали шлях до домінування в 1996 р, і до 2011 р. Віталій та Володимир зібрали всі найпрестижніші пояси чемпіона у важкій вазі в одній родині. Однак ми не подаємо занадто багато деталей про Кличків, тому що вони дуже відомі та знаходиться велика група перспективних українських боксерів. Серед них **Василь Ломанченко** найуспішніший, домінуючи над своїми противниками. Двократний (double) Олімпійський чемпіон - легка вага (Featherweight), Пекін 2008, напівлегка вага

Василь Ломанченко

(Lightweight), Лондон 2012 - пояснив, що батько вимагав щоб він ходив на уроки народного танцю та гімнастики, перед тим що вступить в ринг. Він є одним з найуспішніших аматорських боксерів усіх часів, маючи рекорд (396-1). За його єдину втрату помстився двічі. Його професійний рекорд становить (14-1), та його вважають потенційно одним з найбільших спортсменів світу серед Ліонеля Мессі, Роджера Федерера, Тайгра Вудса.

До 2000 р. в Україні не було сильної історії боксу. Того року олімпійська збірна України з боксу здобула п'ять медалей і розпочала цунамі (tsunami) українських боксерів. Чому і звідки вони взялися? Клички здобули славу в США, і таким чином відкрили двері іншим українським бійцям в США. Тренер Андре Розер пояснює далі, що українці «не розбещені (spoiled). Вони голодні, буквально і образно. У них немає всього, коли вони дуже молоді. ... вони не приїжджають до Америки і стають м'якими, як іноді бачиться з кубинцями або з пуерто-риканськими бійцями. Вони приїжджають у цю країну, в більшості випадків, з дружиною та родиною. Не потрібно казати їм починати роботу. Вони залишилися дисциплінованими. ... » Згадаємо ще пару боксерів.

Олександр Усик народжений в 1987 р., в Сімферополі. На Олімпійських іграх у Лондоні (2012) Усик виборив золоту медаль (важка вага). Глядачам запам'ятався тим, що виходив на ринг в образі козака, а після перемоги затанцював гопак. В 2013 р. залишив аматорський бокс із рекордом 335-15. Його професійний рекорд - 16-0.

Усик не був єдиним переможцем, який танцював святковий гопак у Лондоні. **Денис Берінчик** народжений в 1988 р., в місті Сорокине (Краснодон), Луганська область. Після завоювання срібної медалі (легка вага), він теж затанцював. Став професіоналом в 2015 р. і має рекорд 10-0. Подивіться на їхні танці <https://www.youtube.com/watch?v=e0U119rYrW4>

На кінець, цікаво помітити, що з сьогоднішніх визначних та перспективних боксерів непропорційна кількість походить із спірних (disputed) територій Східної України чи Криму: Усик, Сімферополь (Крим); Денис Берінчик (Сорокине, Луганська область); Сергій Дерев'янченко, Феодосія (Крим); Тарас Шелестюка, Макіївка (Донецька область). Вони ідентифікуються як українці і вирішили боротися за Україну.

Американський футбол

Бронислав Нагурський (Bronislau «Bronko» Nagurski) народжений в 1908 р. у Рейні-Рівер (Rainy River, Ontario) батькам з Галичини. У 1913 р. родина перебралася до Інтернешнл-Фоллс (International Falls, MN). Виростаючи на фермі в найхолоднішому місці в нижніх 48 штатах, він був величезним, сильним і загартованим чоловіком.

- Грав з «Chicago Bears» 1930-1943 рр. в позиціях нападу і оборони (defensive lineman, ranging (offensive) tackle). Він славиться своєю силою і величиною та був званим «The Monster».
  - Триразовий чемпіон «NFL».
  - Введений в Зал слави коледж футболу в вступному році 1951 (inducted during inaugural year).
  - Введений в Зал слави професійного футболу в вступному році 1963.
- Багаторазовий чемпіон світу з боротьби у важкій вазі (World Heavyweight Wrestling).

Розмір Нагурського перстня (NFL Championship ring) – 19½ - найбільший, що коли-небудь робився

При кінці 1943 р. Нагурський перестав грати і став тренером дружини UCLA¹⁶ Bruins. Після одного року покинув ту роботу і вернувся до сільського господарства. Продовжував професійну боротьбу (wrestling) до 1960 р. Після виходу з боротьби він повернувся додому в Інтернешнл-Фоллс і відкрив бензинову станцію.

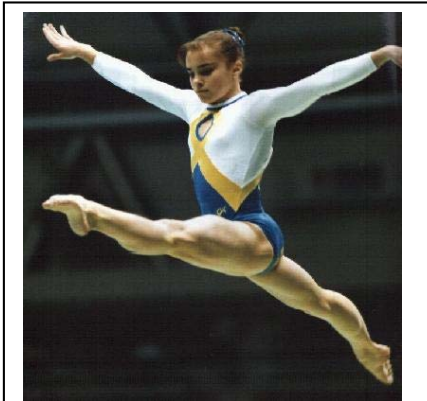
Щоб запобігти питання – так, славний грач і тренер «Da Bears», **Майк Дитка** (Mike Ditka), мав українського діда. Згадаємо тільки, що він народився з прізвищем ‘Дичко’, але навіть в околицях Пітсбургу де багато українців працювали в шахтах і залізних заводах, американцям було тяжко вимовляти прізвище та сім’я поміняла на «Дитка».

Гімнастика – Спортивна і Художна

Лариса (Дирій) Латиніна народилася в Херсоні в 1934 р. Мама сама виховувала дитину і присвячувала мізерну заплату на зайняття балетними танцями. Коли балетмейстер виїхав з Херсону, Латиніна перейшла в спортивну гімнастику.

- Восьмикратна (eight time) чемпіонка світу з гімнастики.
- Учасниця трьох олімпійських ігор (1956, 1960, 1964), володарка 18 медалей: 9 золотих, 5 срібних, 4 бронзових.
- 48 років (1964 - 2012 рр.) була володаркою найбільшого числа олімпійських нагород за всю історію Олімпійських ігор – аж поки американець плавець Майкел Фелпс перевершив.
- Латиніна взяла російське громадянство після розвалу СРСР.

¹⁶ UCLA – University of California Los Angeles

Лілія Подкопаєва знама за виконання "double front somersault with half-twist", яке мало хто може виконати.

Лілія Подкопаєва народжена в Донецьку 1978 р. Батьки зауважили що молоденька доня гнучка та записали її на гімнастику де вона скоро прогресувала.

- У 1996 р. на XXVI Олімпійських іграх в Атланті здобула золоті медалі за абсолютну першість (all-around competition) і вільні вправи (floor exercise) та срібну медалью на колоді (beam exercise).
- Протягом спортивної кар'єри вона здобула 45 золотих, 21 срібних і 4 бронзових медалей.
- Вона є одна з п'ятеро гімнасток у світі що має всі золоті медалі - Олімпійські, Світові та Європейські.
- Після закінчення спортивної кар'єри,
  - Започаткувала бізнес з виробництва спортивного одягу.
  - Взялася за створення в Донецькій області мережі гімнастичних шкіл.

○ Стала засновницею і головою Міжнародного благодійного

фонду «Здоров'я поколінь».

- Організувала спортивний фестиваль «Золота Лілія».

Ганна Безсонова народжена в Києві у 1984 р. Хоч в неї немає золотої Олімпійської медалі, вона одна з найбільш досягнених художніх гімнасток (rhythmic gymnasts) свого покоління (змагалася з 1999 до 2009 рр.).

- Чотири-разова Чемпіонка світу - абсолютна чемпіонка світу 2007 (All round champion) та в окремих видах (обруч, булави).
- Володарка Кубків світу в 3 вправах.
- Триразова чемпіонка Європи (обруч, булави, стрічка).
- Двічі бронзовий призер Олімпійських ігор (2004 Афіни, 2008 Пекін). Гляньте як змагається з стрічкою використовуючи народну музику <https://www.youtube.com/watch?v=S9Dd1bmOBTA>

Ганна Безсонова

Фігурне катання / Катання на ковзанах / Їзда на лижвах

Віктор Петренко народжений 1969 р. в Одесі. Малим хлопцем хворував і батькам сказали поставити в спорт. Скоро в нього показався талант і прийняли на вищий рівень фігурного катання. Він піднісся до світової слави маючи добрі технічний склад і артистичну техніку.

- Виграв бронзову медалью на XV Олімпійських Іграх в 1988 р. в Калгарі.
- Став чемпіоном вигравши золоту медалью на XVI Олімпійських Іграх в 1992 р. в Альбервіл.
- Здобув четверте місце в Ліллекхамері на XVII Олімпійських Іграх в 1996 р.
- Мав унікальну нагоду виступити для трьох різних дружин на Олімпійських Іграх: 1988 - СРСР, 1992 - «Збірна Команда» бувших країн Союзу, 1994 - Україна.
- Він був першим прапороносцем України на Олімпійських Іграх (1994 в Ліллекхамері).
- Він взяв на себе тренування Оксани Баюл.

- В професійній кар'єрі він виступав, став тренером і провадить фундацією щоби допомагати з медициною Українським дітям в Одесі.

Легка Атлетика

Валерій Борзов народжений у місті Самбір, Львівська Обл. в 1949 р. Захоплююча річ про Борзова - це те, що його спортивне досягнення розширило його славу в несподіваних способах - іноді випадково, але часто як результат навмисних дій.

- В 1968 р. почав виступати на інтернаціональній арені та вигравати Європейські чемпіонати.
- В 1972 р. виступав в команді СРСР в XX Олімпійських Іграх в Мюнхені. Здобув золоту медаль в 100м і 200м та срібну в 4x100м релей. Він мало що не вийшов на фінал змагань 100м^{xii}!
- **Фото з його перемоги в 200м в Мюнхені (1972) включили на Voyager Golden Record коли в 1977 р. NASA випустила в космос** ¹⁷.
- Виграв 2 бронзові медалі на Олімпійських Іграх у 1976 в Монреалі -100м і 4x100м .
- Борзов є одружений з російською гімнасткою Людмилою Туріщевою (4 золоті, 3 сріблі, 2 бронзові медалі протягом трьох Олімпійських Ігор та багаторазова чемпіонка світу). Разом вони найбільш успішна Олімпійська пара в історії. Туріщева стала тренером та її найславніша гімнастка – Ліля Подкопаєва.
- Закінчивши спортивну кар'єру, дальше присвячує час спортові.
  - Мав позиції в Українському уряді як Міністер Спорту і Голова Молоді і Спорту.
  - Готує Українську команду до XXXII Олімпійських Ігор в Токіо (2020 р.).

Сергій Бубка народжений в Луганщині 1963 р. У спортивній школі зауважили, що він швидко біжить і легко стрибає то запропонували йому стрибок з жердиною (Pole Vault). Знаний за майстерну техніку «Petrov/Bubka technique» де він вище тримав палку і вище вознісся до висот (ascended to greater heights). Він завзято працює щоби поліпшити спорт в Україні для молоді через шкільні програми і компетенції.

- **В 1985 р. в Парижі здобув новий світовий рекорд 6.0м, висота яку не вважали досяжною.**
- Виграв золоту медалью в XXV Олімпійських Іграх в Барселоні (1992 р.).
- В 1993 р. в Донецьку мав рекорд найвищого скоку 6.15м. Стрибав у приміщенні (indoor competition) і *цей рекорд протримався майже 21 років аж поки в 2014 р. француз Рено Лавіллєні перевершив на 1см.*
- **Бубка стрибнув 6.14м на відкритому повітрі (outdoor competition) в 1993 р. в Сестрієре (Італія) і цей рекорд ще є чинним.**
- 35-разовий рекордсмен світу (бив свій рекорд 14 разів).
- Прапороносець України на Олімпійських Іграх в Атланті в 1996 р.

Сергій Бубка

¹⁷ Фотографія захищена авторським правом, можете побачити тут: <https://voyager.jpl.nasa.gov/galleries/images-on-the-golden-record/>

Інеса Кравець народилася в Дніпропетровську 1966 р. Вона спеціалізувалася у двох видах стрибання — потрійний стрибок (triple jump) і стрибки в довжину (long jump). В неї надзвичайний список досягнень:

- Виграла срібну медаль в стрибках в довжину на Олімпійських іграх 1992 р. в Барселоні.
- У 1995 р. на чемпіонаті світу в Гетеборзі (Швеція), вона виконала потрійний стрибок на 15.50м, встановила світовий рекорд та стала чемпіонкою світу. **Її світовий рекорд у потрійному стрибку не побитий до сьогодні**¹⁸.
- В 1996 р. в Атланті перший раз додали потрійний стрибок до Олімпійських ігор. Вигравши змаг, **Кравець стала першою жінкою, яка виграла цей вид спорту на олімпійському змаганні.**

Інеса Кравець

Плавання

Яна Клочкова народжена в 1982 р. в Сімферополі. Клочкова з дитинства любить плавання, тай не диво що Клочкову називають «Золотою Рибкою». Ця українська плавчиня є чотирикратна (four time) олімпійська чемпіонка у комплексному плаванні (individual medley) і перемогла в різних світових змаганнях.

- На XXVII Олімпійських Іграх в Сідні (2000 р.) виграла золоті медалі у комплексному плаванні 200м та 400м і срібну в 800м вільного стилю (freestyle).
- Другий раз виграла золоті медалі у комплексному плаванні 200м та 400м на XXVIII Олімпійських Іграх в Афіні (2004 р). Мало хто виграє цей «Double-double» в плаванні.
- **Здобула найбільше золотих Олімпійських медалей з усіх, які змагаються за Україну. (Пам'ятайте, гімнастка Латиніна змагалася за СРСР.)**
- Прапороносець Олімпійських Іграх в Пекін в 2008 р.
- Встановила 50 українських рекордів у різних видах плавання: комплексне, вільний стиль, на спині та метелик.

Яна Клочкова

Теніс

Еліна Світоліна народжена в 1994 р. в Одесі. Зробивши професіонал у 2010 р., вона досягла свого найвищого кар'єрного рейтингу - №3 - за світовим рейтингом Жіночої Тенісної Асоціації (Women's Tennis Association) в 2017 р. Вона стала першою українкою, яка потрапила у топ-10 рейтинг. Світоліна признала, що «Мені пропонували великі гроші, аби грала за інші країни, але, на щастя, я з Україною».

¹⁸ Гляньте як Інеса Кравець встановлює рекорд потрійного стрибка - <https://youtu.be/atLuJoQXh4w>

Біатлон (поєднує лижні перегони і стрільбу)

Олена Підгрушна народилася 1987 р. в Польщі. Малою дитиною сім'я переїхала на Тернопільщину. Виграла індивідуальні змагання та естафети (relays) на чемпіонатах світу між 2008-2018 рр.

- На зимових Олімпійських Іграх 2014 р. в Сочі команда здобула «золото» в естафетній гонці (relay race) 4х6км - (Юлія Джим, сестри Віта Семеренко і Валя Семеренко та Олена Підгрушна).
- Працювала заступником Міністра Молоді і Спорту України 2014 – 2015 рр.
- Прапорносець під час церемонії відкриття Зимових Олімпійських ігор 2018 р.
- З 2014 р. обрана Головою Тернопільського відділення НОК-України.
- Спортсмен-інструктор штатної збірної команди України з біатлону.
- Аспірантка (Ph.D. student) Львівського державного університету фізичної культури.

Юлія Джим, Віта Семеренко, Валя Семеренко та Олена Підгрушна в Сочі 2014 р.

Шахи

Шахи були визнані офіційним видом спорту в 1999 р. міжнародним олімпійським комітетом, хоч й тоді шахи не були включені до програми олімпійських ігор.

Руслан Пономаров народжений в 1983 р. в Горлівці. Батько почав вчити як грати в шахи коли мав 5 років, та у 1998 р. маючи 14 років став наймолодшим гросмейстром (grand master) шахів.

- Чемпіон світу з шахів 2002 р. за версією ФІДЕ (у фіналі переміг іншого українця Василя Іванчука). **У віці 18 років, став і продовжує бути наймолодшим чемпіоном світового класу.**
- Перший чемпіон світового класу з шахів незалежної України.

Руслан Пономаров

Кінцеве слово. Цілком можливо, що ваш улюблений спортсмен не згадувався на цих сторінках. Є багато видів спорту (вітрильний спорт, бальні танці, і т.д.) які могли бути включені. Тема виявилася глибокою та широкою, і складно було відібрати інформацію та не переповнитися статистикою. Ми очікуємо побачити, що ви навчилися і як ви це презентуватиме в листопаді. До зустрічі на 57-мій Орликіяді!

Матеріяли приготвила пл. сен. Таня Кость, Орл.

Щира подяка тим, хто вложили зусилля і допомогу:

Рената Роман

Президент, Українське Національне
Об'єднання (Канада)
Член Комітету НОК - Діаспора України -
Канада

пл. сен. Ліда Рижій, Орл.

пл. сен. Рената Гарматій, Орл.

Лариса Барабаш Темпел

Олексій Лях-Породько

Історик українського спорту
<https://sportsrodovid.com/>

пл. сен. Зоряна Зобнів, ЧП

Секретар, Комітет Українського Села,
Парма, Огайо

Мирон Битц

Президент, Український Спортовий Музей
і Зал Слави

Василь Карленко

Голова Комітету НОК - Діаспора України
м. Київ

*****

З цього пункту читання лише для вашого зацікавлення.

Інформація не буде включена в Інтелектуальну Змагу.

Загальні Додатки

ⁱ Бій, що відбувся поблизу міста Ярослав над річкою Сян між військами галицько-волинських князів Данила і Василька Романовичів й їх спільників половців з одного боку та силами угорців, поляків та галицької боярської опозиції з іншого. Вороги Данила і Василька намагалися посадити на престол у Галичі Ростислава Михайловича. Ростислав – переконаний, що їх легко переможе – влаштував лицарський турнір перед містом в днях перед битвою. Він особисто взяв участь у іграх (в двобою з воєводою Воршем) і навіть вивихнув плече. Битва під Ярославом вирішила боротьбу за Галичину. Боярська опозиція була остаточно знищена, а Ростислав утік до Угорщини,

- ii У 1952–1962 рр. поблизу села Деріївка (над Дніпром, на південь від Києва) внаслідок археологічних розкопок під керівництвом Дмитра Телегіна виділено один із центрів середньостоговської культури (the Sredny Stog culture of the Copper Age). Під час розкопок було знайдено найбільшу кількість кінських кісток, датованих 4,000 до н.е. (B.C.). На зубах деяких екземплярів були сліди пошкоджень (damage), які можуть свідчити, що вони були залишені уздою (horse bit – used to control a horse while riding horseback). Археологічні дані дали змогу американській дослідниці Марії Гімбутас зробити висновок, що в цій місцевості вперше в історії людства було приручено коня.
- iii Танець «козак» складався з таких танків як тропак, гопак, повзунець, метелиця і козачок (спрощена версія для молодих козачат).
- iv Слова
- Ходить жучок по долині, а жучиха по ялині.
Граї, жучку, граї, небоже, най ти пан Біг допоможе!
 А ми того дочекали, щоби нині жучка грали. *Граї, жучку...*
 І ще будем рік чекати, щоби того жучка грати. *Граї, жучку...*
 А хто хоче жучка грати, мусить йому їсти дати. *Граї, жучку...*
 А хто хоче жучка мати, треба йому паски дати. *Граї, жучку...*
 А наш жучок чорновусий, а на жучку жупан куций. *Граї, жучку...*
 А наш жучок файний, файний, бо на жучку жупан таний. *Граї, жучку...*
 Жучок має купу грошей, купить собі жупан довший. *Граї, жучку...*
 На жучкові жупан ясний, бо сам жучок дуже красний. *Граї, жучку...*
 На жучкові опанчина, а сам жучок, як дитина. *Граї, жучку...*
 На жучкові черевички, бо сам жучок невеличкий. *Граї, жучку...*
- v СУМ зорганізував міжнародні концерти щоб поширити ідею олімпійської й державницької самостійності України. Концерт у Мюнхені відбувся у великій залі готелю «Шератон» тому, що всі концертні зали були законтрактовані Міжнародний олімпійський комітет (МОК, International Olympic Committee), який під тиском СРСР не допустив українських мистецьких одиниць до культурної програми Олімпіади. Як зазначається, що у день виступу сумівських ансамблів всі концертні зали були вільні. Напередодні Олімпійських ігор сумівська молодь виступила з піснями й танцями перед мюнхенською ратушею.
- vi McKay always took care to call athletes from the Ukrainian CCP as “Ukrainians”, stressing that they do not like to be called ‘Russians’. This event was even subtly alluded to during McKay’s induction into the Emmy’s Hall of Fame Tribute when Los Angeles Times sports columnist Mike Downey said, “He was someone who was jingoistic about the American teams, but was perfectly willing to tell you if Valeri Borzov, or a great Russian sprinter, was the best in the world.”

Ми шукали відео кліп цього інтерв’ю. До його відома, Борзов не думає що відео знаходиться на інтернеті. Може хтось з вас б звернувся до ABC щоб його побачити.

-
- vii • Ті три джерела зібрали понад \$2,200,000 на поміч НОК-України в підтримці спортсменів Олімпійських Ігор в Атланті. Підготовка до ти Ігор тривала з 1993 до 1996 рр. Всі фонди які лишилися після проплат були владженні в інвестицію, щоб створити стипендійний фонд для збереження тренерського складу.
- До передолімпійських змагань в 1995 р., діаспора зібрала майже \$91,500.
  - Необхідно допомогла сума \$101,256 до успішного змагання в Зимових Олімпійських Іграх в Ліллігаммері 1994 р.
- viii Щоби допомогти британським ветеранам із реабілітацією, в 1948 р. др. Людвіг Гутман зорганізував спортові змагання що б відбувалися паралельно з Олімпійськими Іграми 1948 р. в Лондоні. Цей змаг довів до перших офіційних Паралімпійських Ігор в 1960 р. в Римі. Ігри відкрилися для всіх інвалідів (не виключно для ветеранів), та брали участь 400 атлетів із 23 країн.
- ix Дуже важливою була присутність і підтримка діаспори, як свідчить змагун Сергій Торчинський: «Чудово мати підтримку моїх товаришів по команді, які подорожували з України та місцевих українців. Це була велика річ, яка допомогла цьому результату.»
- x Владлен Путістін (син гравця) вияснив, що Німці знали, що Динамо було пов'язане з НКВС, що футболістів залишили тут для підпільної роботи...Їх допитували кожного в окремій камері. Коли німці не змогли довести, що гравців залишили для підпільної роботи, їх відправили до концтабору «Сирець».
- xi У 2003 р., щойно вигравши Лігу чемпіонів з Міланом, Шевченко повернувся до Києва, щоб розмістити свою медаль на могилі свого колишнього тренера. У 2004 р. приніс свій «Золотий м'яч» до його пам'ятника.
- xii Борзов здобув золоту медалью в 100м і 200м та срібну в 4х100м релей. Він мало що не вийшов на фінал змагань через те що заснув в арені майже пропустив чвертьфінал на 100м. Трейнер збудив його одну хвилину перед змагом, та він ледви забіг до стартової лінії вчасно. Виграв чвертьфінал швидшим часом (10.07 сек) ніж на фіналі коли виграв золоту медалью (10.14 сек). Дехто сумнівався що Борзов заслужив титул «найшвидший чоловік в світі» бо два найшвидчих американці пропустили чвертьфінал на 100м через непорозуміння щодо часу початку. Після того що Борзов легко виграв 200м, сумніви замовкли.

57-ма Орликіяда

Додаток 1

Сьогодні відродження козацького бойового звичаю включає різні гри і змагання.

«Шапки» - В забаві беруть участь двоє козаків. Завданням кожного з них є зняти шапку з голови один одного. Хто спритніший і майстерніший - той і переможе.

«Нічні шали»

«Нічні шали» - Два козаки стають один навпроти одного і беруть в руки по мішку, що набиті сіном чи соломною. Бійцям зав'язують очі кушаком, через що і назва нічна.

«Чий батько дужчий» - Двоє козаків сідають на землю, беруться руки палку і, упершись ступнями ніг, намагаються перетягти один одного. Хто перетягне – той дужчий.

«Боротьба навхрест»

«Боротьба навхрест» - Два козаки підходять один до одного і обхоплюються руками змикаючи їх в "замку". Завданням боротьби є покласти супротивника на спину не розриваючи захоплення і втримати в такому положенні впродовж 3 секунд.

«Боротьба на кушаках»

«Боротьба на кушаках» або «на ремнях» - Даний вид боротьби схожий з боротьбою навхрест за виключенням того, що козаки не беруть руки в замок, а міцно тримають супротивника обома руками за кушак (пояс). Завдання боротьби таке саме як в і боротьбі навхрест.

«Лави на лаву» - Дві команди козаків стають в щільний ряд, один навпроти одного. По команді дві лави починають сходитись. Головним завданням команд є не розірвати свою лаву і виштовхнути команду супротивників на межу.

«Лави на лаву»

А тепер вже маєте нові гри і забави на таборі заняття!

Відбуваються козацькі гри, табори, творяться осередки для розвитку бойового мистецтва. Вони оголошують: «Справжній козак повинен постійно загартовувати своє тіло та волю. Вивчення старовинних фізичних вправ, володіння макетами історичної козацької зброї (спис, шабля, шашка,

нагайка, хлист, лук, ніж та ін.) прийомів єдиноборства та самозахисту, проведення відповідних змагань та показових виступів вкупі зі змаганнями по підняттю гир, арм-рестлінгом та кінними перегонами створює достатнє підґрунтя для проведення масштабних змагань – Козацьких ігор.»
<http://cossacks-uan.net>

Додаток 2

Недавно цей стародавній танець став базою нової української спортивної дисципліни. З початку 80-их років львів'янин Володимир Пилат почав досліджувати та систематизувати знання про

бойову культуру українців. Взнявшись за дослідження народних танців, він звернув увагу на багатство і різноманітність їх рухів. Він виявив, що українські танці, особливо Гопак та Метелиця, містять у собі дуже багато елементів, не поширених у інших народів і схожих на бойову техніку (martial art techniques). Пізніше ці рухи, належним чином трансформовані до вимог сучасного бойового мистецтва, склали основу техніку «Бойового Гопака». Таку назву відтворене бойове мистецтво предків отримало через те, що значну частину техніки вдалося розшифрувати завдяки дослідженню народних танців, перш за все Гопака. Сьогодні існують числені школи бойового гопака і в лютому 2019 р. у Києві

відбувся перший в історії Кубок України з бойового гопака де з'їхалися «гопаківців» віком від 6 до 16 років з різних регіонів країни. Якщо включають Skateboarding and sport climbing в змаганнях Олімпійських Ігор 2020 р., то може і з часом допустять бойовий гопак...

Додаток 3

Перше старання до створення української олімпійської збірної (дружини) почалося давніше ніж хто-небудь б уявляв. Бувши свідком Ігор XI Олімпіади в Берліні (1936), діяч Микола Масюкевич зрозумів роль Олімпійських ігор у ідентифікації міжнародною спільнотою націй та їх перспектив політичного, культурного, й соціального державотворення, пишучи:

«Чергова Олімпіада має відбутися в 1940 році в Токіо. Японці святкуватимуть саме тоді 2600-ліття існування своєї держави. ... Для українців в сучасній добі повстають при кожному більшому й меншому починові такі надзвичайні перешкоди,... але ... чи запалить Олімпійська ідея – прагнення до вдосконалення – і в тих, що дотепер були байдужими до справи перевиховання і зміцнення українського народу? **Чи може проспимо і XII Олімпіаду?** »

Іван Боберський (педагог, автор, організатор) також наголошував потребу українцям брати участь в Іграх XII Олімпіади 1940 р. Його погляд був унікальним коли вимагав що:

«Участь в олімпійських змаганнях в японській державі мають полагодити українці на Далекому Сході (Far East of USSR). Живе їх там чимало! Українці в Харбіні (Harbin, China)¹ повинні утворити комітет, який вжис всіх заходів, щоб оснувати «Всеукраїнський Олімпійський Комітет». »

В цьому часі народжується нова Українська державність – Карпатська Україна! Влада Карпатської України разом з надзвичайно важливими питаннями розбудови незалежної держави, переймалась й тіловихованням та спортом. Головне питання – чи братимуть участь спортсмени Карпатської України в Іграх XII Олімпіади 1940 р. у Гельсінкі? Діячі заявляли що треба створити «Спортивно-лікарську Комісію» та «Український Олімпійський Комітет» щоб вибрати найкращих спортсменів до «передолімпійської дружини», з якої відтак створено б «Першу Українську Олімпійську Дружину». На початку 1939 р. створено Карпато-український тіловиховний союз, який співпрацював з тіловиховними осередками Словаччини й інших країн.

В кінці не знали ні діячі, ні Карпатська Україна що Ігри XII Олімпіади, які Міжнародний олімпійський комітет переніс з Токіо, до Гельсінкі (Фінляндія) не відбудуться, бо вибухне Друга Світова Війна.

¹Місто Харбін мало демонструвати російський імперіалізм в Азії. Більшість росіян, які оселилися в Харбіні, прийшли з 'південної Росії', а діалект російської мови, яким розмовляв в Харбіні, похідний на діалект російської мови в Одесі.

Додаток 4

В Прем'єр-лізі (Premier League) України змагаються 12 найкращих футбольних команд. Найбільше суперництво (biggest rivalry) існує між «Динамо» Київ та «Шахтарем» Донецьк.

Прем'єр-лізі (Premier League) України League 2019

The annexation of Crimea and the War in Donbass has had a significant effect on futbol in Ukraine. Below is a map of the Ukraine Premiere League members in 2011 during peaceful times in Ukraine. When one examines these teams, many of their names, place of play, and even existence have been effected through war and political turmoil.

Ukraine Premiere League 2011

Sports Club Tavriya (Ukrainian: Спортивний клуб "Таврія") After the annexation of Crimea by the Russian Federation, the club was forced to cease its existence as a Ukrainian club and a new club, composed of some of its staff and players joined the Russian Football Union under the new name FC TSK Simferopol.[2]

In June 2015, the Football Federation of Ukraine announced it would re-establish the club and its new home would be Kherson.[3] On 29 August 2016, club was added to Group 2 of the 2016–17 Ukrainian Football Amateur League. The revamped club is based in Beryslav, Kherson oblast.[4]

FC Sevastopol was a Ukrainian football club based in Sevastopol. The club was a spiritual descendant of the Soviet clubs from Sevastopol such as Chaika Sevastopol. After the completion of 2013–14 Ukrainian Premier League season due to the 2014 Crimean Conflict, the club ceased its existence and applied for a Russian license with the new name FC SKChF Sevastopol.[1]

Illichivets Mariupol

Due to the 2014 Russian military intervention in Ukraine, the club was forced to play its home games in Dnipropetrovsk during the 2014-15 season

In 2017 as part of the ongoing decommunization process of Ukraine, the club changed its name of Illichivets to simply FC Mariupol, officially adopting it on 14 June 2017[7] for the 2017–18 Ukrainian Premier League season.[8]

FC Zorya Luhansk-

Avanhard Stadium was the home stadium for FC Zorya in Luhansk. In late July 2014, the stadium was damaged by a mortar attack during the 2014 insurgency of Luhansk. Fearing safety for the team, the team was moved to Zaporizha. They now play at the Slavutych Arena (Ukrainian: Славутич-Арена) in Zaporizhia, Ukraine.

FC Shakhtar Donetsk–

FC Shakhtar had the most impressive stadium as their home, the Donbass Arena in Donetsk. The \$400 million stadium was state of the art and played host to many key matches during the 2012 Eurocup. <https://youtu.be/eSyPPbs8Cao>

Two years after hosting Eurocup, the Donbass Arena too fell victim to shelling from the pro-Russian insurgents. In August and October the structure was badly damaged and the training grounds were destroyed. The Shakhtar organization had to evacuate the Arena and surrender their headquarters when the insurgents seized the headquarters.

FC Shakhtar moved to Ukraine controlled lands after their properties were overrun by the insurgents. They made a temporary move to Lviv and played their games in Arena Lviv. This resulted in very low attendance as most of their fan base was in Eastern Ukraine. In 2017, the club moved to the Metalist Stadium in Kharkiv (241 km to the north of Donetsk). Here they have the support of many displaced FC Shakhtar fans who have moved to Kharkiv, and are in closer to their fan base in Donetsk. As Kharkiv shares borders with Luhansk and Donetsk, Futbol ruling parties are concerned about international futbol matches with Shakhtar being held in Kharkiv.

<http://futbolgrad.com/politics-donbass-conflict-shakhtar/>

<http://futbolgrad.com/martial-law-ukraine-football/>

As the war in Eastern Ukraine has progressed, soccer has been a positive distraction for the citizens of war torn regions. Displaced fans from the Donetsk region have been heard to say, that they have lost their families, homes, and city due to war, but they still have their team. Their team provides them with a sense of community and resilience of spirit.

Feeling the need to be united as one front in the face of war, many of the ultra soccer fan groups have decided to put aside their team rivalries for the greater solidarity of Ukrainian sport. They no longer antagonize each others' fan base but support each other and the national team.

<https://www.youtube.com/watch?v=n0Cx6p-VJuM>

<https://youtu.be/82pMFmbeSzM>

At Euromaidan, many ultras were on the Maidan protesting and protecting people from government forces. During the demonstrations, rival ultras from Dynamo Kyiv and Arsenal Kyiv worked together to protect demonstrators.

In 2014 and 2015, the ultras often led chants of “Putin Huylo” to show the international audience Ukraine’s disdain for Putin and bring attention to his invasion of Ukraine. On July 22, 2014, the Ultra fans of FC Dynamo, FC Karpaty, and FC Shakhtar organized a March of Unity in Lviv. Here they showed their united front for a united Ukraine and against the tyranny of Putin. The ultras took their individual conflicts with each other and turned them into one firm stance against the enemy of Ukraine.

http://ukrstream.tv/en/videos/marsh_iednosti_u_1_vovi_22_07_2014#.XTJ8gehKjIU

<https://www.buzzfeednews.com/article/maxseddon/soccer-hooligans-unite-for-ukraine>

<https://freemuse.org/news/belarus-soccer-fans-detained-for-singing-song-deriding-russian-president-2/>

Fellow international ultras have also showed their support of Ukraine during futbol matches like when Ukraine played Belarus in a National Match in 2015 and Belarus had posters supporting Ukraine against Russian invasion.

In 2017 when two FC Zorya Luhansk ultras were arrested in Luhansk by the Luhansk People’s Republic for showcasing Ukrainian pride, the greater ultra fan base in Europe is coming together to protest their arrest and bring international attention to their continued detention.

<http://euromaidanpress.com/2017/11/07/football-fans-ovcharenko-akhmerov-sentenced-by-fake-court-in-occupied-luhansk-to-13-17-years-in-prison/>

<https://en.hromadske.ua/posts/life-after-donbas-captivity-story-of-football-fan-vladislav-ovcharenko>

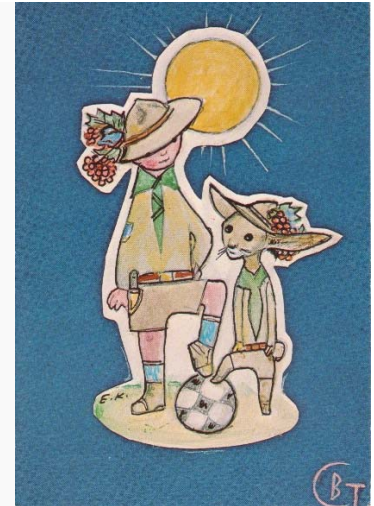
Until the war in Ukraine is resolved, no doubt the Ultras will be fighting and cheering alongside each other for a peaceful Ukraine.

Додаток 5

Пластові Спортові Табори. Курінь «Червона Калина» не випадково зорганізував і переводив пластові спортові табори. Від початку свого існування спорт для багатьох членів «Червоної Калини» був не лише для розваги, але й був також особливим зачікавленням. Поважна кількість членів виховалася на передових спортсменів і в організованих ігрищах в Україні здобули провідні місця. На одному з тих ігрищ перше місце в бігу на 100 метрів здобув Чорноморець Шух (Роман Шухевич, генерал Тарас Чупринка).

У 1974 році, з 3 до 17 серпня, на пластовій оселі «Вовча Тропа» (Іст Четгем, Нью-Йорк) відбувся перший спортовий табір (спортивно-вишкільний табір для тіловиховників і змагових суддів) для юнаків (28 осіб) під проводом курення «Червона Калина». Це була чудова ініціатива й креативна ідея для подальшого розвитку тіловиховання, спорту та олімпійських ідей у Пласті. Метою табору було не лише познайомити юнаків з різними видами спорту, а й навчити як бути суддею змагань. До програми табору були включено копаний м'яч (футбол), відбиванка (волейбол), кошівка (баскетбол), стук-пук (настільний теніс), легка атлетика (бігові дисципліни на коротку дистанцію, естафета, стрибок у довжину й висоту, потрійний стрибок, метання кулею й диску), плавання та стрільба. Спортивно-вишкільні табори були організовані понад 25 років. Курінь таксамо організував і переводив спортові програми на усіх пластових Ювілейних Зустрічах в роках 1962, 1972, і 1982 на Вовчі Тропі.

Пластові Спортові поштівки (post cards)

Додаток 6

Hockey Players (N.H.L) with one or both parents of Ukrainian Heritage. (* Denotes American-born)

Gene Achtymichuk (Montreal & Detroit)

Dave Andreycuk (Buffalo, Toronto, New Jersey, & Tampa Bay)

Dave Babych (Winnipeg, Hartford, Vancouver, Philadelphia, Los Angeles)

Wayne Babych (St. Louis)

Bill Barilko (Toronto)

Gus Bodnar (Toronto, Chicago, Boston,)

Fred Boimistruck (Toronto)

Mike Bossy (New York Islanders)

Johnny Bower (Toronto)

Walter 'Turk' Broda (Toronto) - **First Ukrainian to play in N.H.L.**

Johnny Bucyk (Detroit, Boston) - – **Member of the Bruins “Uke Line”**

Mike Busniuk (Philadelphia)

Marc Chorney (Pittsburgh)

Jeff Chychrun (Philadelphia Flyers, Los Angeles Kings, Pittsburgh Penguins, Edmonton Oilers)

*Jakob Chychrun (Arizona Coyotes) – son of Jeff Chychrun

Kenneth Daneyko (New Jersey Devils)

Bill Derlago (Vancouver, Toronto, Boston, Winnipeg, Quebec)

Bill Ezinicki (Toronto, Boston, N.Y. Rangers)

Bernie Federko (St. Louis, Detroit)

Wayne Gretzky (Edmonton, Los Angeles, St. Louis, N.Y. Rangers)

Dale Hawerchuk (Winnipeg, Buffalo, St. Louis, Philadelphia)

Bill Juzda (N.Y. Rangers, Toronto)

Alex Kaleta (Chicago, N.Y. Rangers)

Orest Kindrachuk (Philadelphia, Pittsburg, Washington)

*Steven Reed Konowalchuk (Washington Capitals, Colorado Avalanche)

Mike Krushelnyski (Boston, Edmonton, Los Angeles, Toronto, Detroit)

*Robert Richard Kudelski (Los Angeles Kings, Ottawa Senators, Florida Panthers)

Pete Langelle (Toronto)

Larry Lozinski (Detroit Red Wings)

Morris Lukowich (Winnipeg Jets)

Garry Lupul (Vancouver Canucks)

Joffrey Lupul (Anaheim Mighty Ducks, Edmonton Oilers)

Tom Lysiak (Chicago Black Hawks)

Clint Malarchuk (Quebec Nordiques, Buffalo Sabres)

John Ogrodnick (Detroit Red Wings)

Mark Osbourne (Detroit, N.Y. Rangers, Toronto, Winnipeg)

James Patrick (N.Y. Rangers, Calgary , Buffalo)

Steve Patrick Jr. (Buffalo Sabres)

Lindy Ruff (Buffalo Sabres, N.Y. Rangers)

Terry 'Ukey' or 'The Uke' Sawchuk (Detroit, Boston, Toronto, L.A., N.Y. Rangers) – legendary goalkeeper

Dave Semenko (Edmonton Oilers, Toronto)

Eddie Shack (N.Y. Rangers, Toronto, Boston, L.A., Buffalo, Pittsburgh,

Fred Shero (N.Y. Rangers)

Stan Smyl (Vancouver)

Victor 'Vic' Stasiuk (Chicago Black Hawks, Detroit Red Wings, Boston Bruins) – Member of the Bruins "Uke Line"

*Keith Tkatchuk (Winnipeg, Phoenix, St. Louis, Atlanta) He is one of five American-born players to score 500 goals, and is the sixth American player to score 1,000 points. **He is considered to be one of the greatest U.S.-born players in NHL history.**

*Matthew Tkachuk (Calgary Flames) and *Braeden Tkachuk (Ottawa Senators) – NHL players, sons of Keith Tkachuk; Ukrainian descent on both sides, as their Canadian mother (from Winnipeg) is of Ukrainian decent!

Walter Tkaczuk (N.Y. Rangers)

Jordin Tootoo (Nashville Predators)

Darren Veitch (Washington Capitols, Detroit, Toronto)